

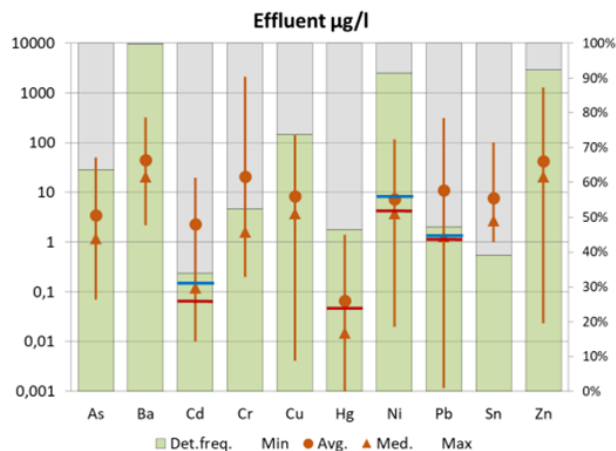
Ülevaade EP ja KSH aruande avalikul väljapanekutel saadud seisukohtade - ettepanekute arvestamisest KSH aruandes

Arvamuse või märkuse sisu	Selgitused ja ettepaneku-märkuste arvestamisest, vajadusel täiendavad põhjendused
Keskkonnaameti 13.11.2024 kiri nr 6-5/24/17922-3	
<p>1. Keskkonnaamet selgitab, et parim võimalik tehnika on tehnilise arendustegevuse ning selles rakendatavate töömeetodite kõige tõhusam ja kõige paremini välja arendatud tase. See hõlmab käitises kasutatavat tehnoloogiat ning käitise kavandamise, ehitamise, hooldamise, käitamise ja tegevuse lõpetamise viisi; käitajale mõistlikul viisil kättesaadavat nüüdisaegset tehnikat, mille kasutamine tegevusvaldkonnas on kulusid ja eeliseid arvesse võttes majanduslikult ja tehniliselt vastuvõetav ning tagab keskkonnanõuete parima täitmise ning seda keskkonna kui terviku kaitsmiseks kõrgel tasemel.</p> <p>Parim võimalik tehnika (edaspidi PVT) on praktiliselt sobiv heite piirväärtuste ja muude loa nõuete määramiseks, et vältida või kui see pole teostatav, siis vähendada heidet ja selle mõju keskkonnale tervikuna. Käitaja peab kasutama parimat võimalikku tehnikat saastatuse vältimiseks ja vähendamiseks ning keskkonnanõuete parimaks täitmiseks (tööstusheite seadus (THS) § 26 lg 1 p 3, keskkonnaseadustiku üldosa seadus § 7 ja 8).</p>	
/1.1/ Eeltoodust lähtuvalt juhime veelkord tähelepanu, et kui kavandatava käitise raskmetallide heide ületab kehtestatavaid piirväärtusi ja käitises ei rakendata parimaid võimalikke kasutatavaid tehnikaid heite vähendamiseks (nt täiendavaid võimalikke saaste vähendamise tehnoloogiaid) otsustab loa andmise või andmata jätmise, segunemiskiirkonna määramise, piirväärtuste seadmise, keskkonnakaitsenõuete ja lisaabinõude seadmise Keskkonnaamet keskkonnamoonekompleksloa menetluse raames (THS § 27, § 41 lg 3 ja 4, § 42 lg 1 ning § 44 lg 1 ja 2). Käitises planeeritava tehnoloogia täpsemat vastavust parima võimaliku tehnika nõuetele on võimalik hinnata keskkonnakaitseloa menetlemise käigus (THS § 4, § 42 lg 1 ning § 44 lg 1 ja 2).	KSH aruande ptk 3.3.2.3 „Ohtlike ainete suublasse juhtimine BTT heitveega“ lk 58 sõnastamisel on viidatu kajastatud. Selguse huvides on ptk 3.3.2.3 kokkuvõttesse lõiku lisatud, et segunemiskiirkonna määramine jm otsuse tegemine on Keskkonnaameti pädevuses: „Keskkonnaamet hindab keskkonnakompleksloa menetluse raames BTT käitises kavandatava tehnoloogia täpsemat vastavust PVT nõuetele ja otsustab segunemiskiirkonna määramise, piirväärtuste seadmise, täiendavate keskkonnakaitsenõuete jm lisaabinõude seadmise ning loa andmise või andmata jätmise.“ Sama täiendus on lisatud ka keskkonnamoonekompleksloa ptk 4.1.1 lk 113 ja kokkuvõttesse lk 122.
/1.2/ Keskkonnaamet juhib tähelepanu, et lisaks käitise kavandatavale tegevusele võivad erinevaid keskkonnaloasid ja nõusolekuid vajada ka ehitusaegsed tegevused (veekogude süvendamine, tahkete ainete veekogusse paigutamine, põhjavee ümber juhtimine ja sademevee ära juhtimine, raie veekaitsevööndis) (veeseadus § 187 ja § 119).	Erinevate tegevusloade vajadust on erinevate tegevuste ülevaates ptk 1.4 alapeatükkides ning ka KSH aruande ptk 3 hindamisosas kajastatud. Selguse huvides on ptk 1.4 sissejuhatusse lisatud kokkuvõttev ülevaade erinevate tegevusloade vajadusest ja seda on korratud ka ptk 4.1.1 ja kokkuvõttes.

Keskonnaamet palub tegevuslubade vajadusega arvestada enne tegevuste planeerimist.	
2. KSH aruandesse on jäänud sisse viitamise näpuviga (lk 47), samuti seletuskirja (lk 40). Aruandes ja seletuskirjas on toodud, et raie on keelatud ka riigimetsas asuvas VEP-is, välja arvatud erandkorras tehtav raie ja kujundusraie Keskonnaameti nõusolekul ³⁵ . Arvatavasti ülaindeks 35 on üleliigne.	Täname tähelepanu juhtimast, tegemist on korduva viitega. Vältimaks liigset viitamist on KSH aruandes ja eriplaneeringu detailse osa seletuskirjas vastva lõigu sõnastust toimetatud: „ <i>Lisaks, avalik-õiguslikus omandis olevas metsas ja riigimetsas asuvas Eesti looduse infosüsteemi kantud VEP-s on keelatud raiumine (sh raadamine), välja arvatud erandkorras tehtav raie ja kujundusraie Keskonnaameti nõusolekul³⁷. Raie, sh raadamine on keelatud ka vastava notariaalse lepinguga kaitstavas eraomandis olevas VEP-s³⁸.</i> “
Kliimaministeriumi 14.11.2024 kiri nr 7-15/24/4717-2	
1. Palume korrigeerida KSH aruannet, kuna selles on endiselt kasutusel mõisted „puhastatud heitvesi“ ja „heitveepuhastus“. Mõistete „heitvee“ ja „reovee“ kasutamisel tuleb selguse mõttes järgida veeseaduse § 18 ja § 20. „Puhastatud heitvee“ asemel on korrektne „heitvesi“ või „puhastatud reovesi“ ning „heitveepuhastuse“ asemel „reoveepuhastus“.	KSH aruande sõnastused on üle vaadatud ja korrigeeritud. Märkime, et sõna 'heitveepuhastus' kasutatakse tselluloosi PVT järeldest eestikeelses versioonis ja tegemist on samuti õigusaktiga, kuid segaduste vältimiseks on KHS aruande osades, kus on tehtud PVT järeldest väljavõtteid, sõnastust parandatud.
2. Meie 09.09.2024 kirjas esitatud 2. punkti kohta märkime, et praegu veel kehtiva keskkonnaministri määruse nr 61 redaktsiooni § 11 lg 9 järgi otsustab § 13 nimetatud tegevuskava koostamise vajaduse Keskonnaamet parimat võimalikku tehnikat rakendava loa omaja või taotleja puhul. Määruse nr 61 muutmise eelnõu järgi on küll kavandatud kaotada kohustus parima võimaliku tehnika rakendamisel koostada tegevuskava projekt, ent seni kuni määruse eelnõu ei ole jõustunud, ei ole aruandes õige öelda, et ei ole põhjendatud keskkonnaministri määruse nr 61 § 13 nimetatud tegevuskava esitamine.	
Pigem tuleks viidata, et määruse nr 61 muutmise eelnõus kavandatud muudatuse jõustumisel ei ole edaspidi parima võimaliku tehnika rakendamisel kohustust tegevuskava projekti koostada	KSH aruande sõnastust on vastavalt täpsustatud (lk 65, lk 112).
3. Kordame endiselt meie kirja 5. punktis esitatud märkust ning palume KSH aruannet korrigeerida, kuna aruandes viidatakse jätkuvalt ekslikult ülikõrgetele raskmetallide sisaldustele heitvees. KSH aruande peatükis 3.3.2.3 „Ohtlike ainete suublasse juhtimine BTT heitveega“ (lk 64) on väidetud, et „HELCOMi avaldatud dokumentidest selgub, et Läänemerega seotud asulate reoveepuhastite väljundi raskmetallide keskmine kontsentratsioon on oluliselt kõrgem Eestis kehtestatud heite piirväärtustest.“. Palume lauset täiendada, tuues	KSH aruandesse on uuesti lisatud varasemalt eemaldatud andmeallikas ja selles toodud kontsentratsioonid. Varasemas kirjas 09.09.2024 viitasite, et „Nimetatud dokumendi graafikutelt on segamini aetud heitvees ohtlike ainete leidumise sagedused ja sisaldused. Viidatud HELCOM dokumendist järeldest, et tegelikult ohtlike ainete sisaldused heitvees ei ole nii kõrged kui KSH aruandes järeldestakse.“ Tegelikult seisnes eksitus maksimaalse ja keskmise kontsentratsiooni osas. Allpool on lisatud ka graafik, millelt tulemused loeti (tekstiliselt neid allikas esitatud ei ole). KSH aruande teksti ptk 3.3.2.3 on täpsustatud järgmiselt: „HELCOMi avaldatud dokumentidest selgub, et Läänemerega seotud asulate reoveepuhastite väljundi raskmetallide keskmised / maksimaalsed kontsentratsioonid olid baariumil ~75 / 500 µg/l,

ära viite HELCOMi dokumentidele, mille alusel nii väidetakse, või mitte sellist väidet kasutada. KSH aruande koostamisel varem kasutatud HELCOM dokumendist „Policy brief on heavy metals. Baltic Marine Environment Protection Commission“ (<https://helcom.fi/wp-content/uploads/2022/03/policy-briefs-heavy-metals.pdf>) sellist järeldust teha ei ole võimalik, vaid dokumendi graafikult on näha, et pea kõikide raskmetallide keskmised sisaldused heitvees on kas alla Eesti heitvee piirnormi või selle lähedal.

tsingil ~75 / 1500 µg/l, vasel ~10/200 µg/l /joonealune viide: Policy brief on heavy metals. Baltic Marine Environment Protection Commission. <https://helcom.fi/wp-content/uploads/2022/03/policy-briefs-heavy-metals.pdf>. Keskmised tulemused olid valdavalt Eestis kehtestatud heite piirväärtuse piires, kuid Zn keskmine ületas seda 1,5 korda. Mõõdetud maksimaalsed kontsentratsioonid ületasid Eesti heite piirväärtust 5-30 korda (Ba 5, Zn 30, Cu ~13 korda).“ Samuti on korrigeeritud ptk 4.1.1 lk 111.

Eesti Loodushoiu Keskuse 14.11.2024 kirjalik arvamus

Seisukohad on rühmitatud neljaks teemaks (arvamuse tekstilõike on viidatud tervikuna, kuid järjestus võib algsest erineda)

Kavandatava tegevuse tõttu vee koguse vähenemine Purtse jões (ja seekaudu mõju ökoloogilisele seisundile). Peamise probleemina tuuakse välja ohtu, et Purtse jõe vee mahu vähenemise ning voluhulkade ja veetasemetega manipuleerimise tõttu on kavandataval tegevusel negatiivne mõju Purtse jõe ökoloogilisele seisundile sealhulgas kaitsealustele kalaliikidele. KSH läbiviijad on tellinud Purtse jõe valglast veevõtu võimaluste uuringuid, mis toovad välja tegevuse riskid ja mõjud – vett ei jätku, veevõtul on mõju Purtse jõe ökoloogilisele seisundile.

Veevõtu osas jõuti BTT eriplaneeringu detailse lahenduse koostamisel järeldusele, et alltoodud asjaolusid arvestades on BTT tehnoloogiliseks veevõtuks on kõige sobilikum suletud Aidu karjäär, mida saab tehniliselt kujundada veehoidlaks. BTT veevõtt ei tohi vähendada Purtse jõe ökoloogilist miinimumi (Sillaoru HEJ paisu juures 0,45 m³/s). Alltoodud selgitustest nähtub, et Purtse jões oleva vee kogus sõltub olulisel määral piirkonna kaevandustega seotud tegevustest, mistõttu olemasolev olukord on dünaamiline mitte ainult sesoonselt vaid ka pikemas ajalisel perspektiivis. Hindamismetoodikast lähtuvalt võrreldakse keskkonnamõju hindamisel muuhulgas kavandatava tegevuse avaldatavat mõju olemasolevas olukorras avalduva mõjuga. Kokkuvõtvalt võib järeldada, et BTT veevõtt ei põhjusta olemasoleva olukorraga võrreldes olulist muutust. KSH aruannet ettepaneku alusel ei täiendata. KSH aruande ptk 2.2 „Tõenäolised arengud, kui kavandatavat tegevust ellu ei viida“, lisati alltoodud täpsustavaid selgitusi Purtse jõe voluhulga muutlikkuse kohta.

Selgitused: VKG BTT eriplaneeringu koostamise käigus viidi läbi uuringud võimalike veevõtuallikate leidmiseks. Arvestades eriplaneeringu asukohta, siis keskenduti kõigepealt veevõtu võimaluste osas töötavatest kaevandustest väljapumbatava põhjavee kasutusega kaasnevate mõjude uurimisele. Selleks koostas Eesti Geoloogiateenistus (EGT) uuringu „Lüganuse valda planeeritava biotoodete tehase tootmisvee allikate alternatiivid“. EGT uuringus välja toodud kitsaskohad viitasid sellele, et kõigis võimalikes veevõtu allikates (Vahtsepa kraav, Ojamaa kaevandus, Uus-Kiviõli II kaevandus, Aidu karjäär) on suurveeperioodil vett palju, kuid madalveeperioodil jääb veest puudu.

EGT uuringu koostamisel lähtuti ühe tingimusena sellest, et kavandatav veevõtt Purtse jõe valgala paikneva(te)st veevõtuallikast ei tohi mõjutada Purtse jõe miinimumvooluhulka (0,45 m³/s Sillaoru paisu juures). Purtse jõe ajalooline keskmine vooluhulk on 6,68 m³/s, ajalooline miinimum 0,29 m³/s (mõõdetud 15.08.1964) ja ajalooline maksimaalne vooluhulk 151 m³/s (mõõdetud 24.04.1931). EGT uuringus toodi välja, et Purtse jõe vooluhulkade erinevus suurvee ja madalvee perioodil erineb keskmiselt pea 10 korda, sealjuures on maksimaalsetes vooluhulkades näha langustrendi. Purtse jõe keskmiste ja minimaalsete vooluhulkade muutusel on seos kaevandustegevusega. Ajalooliste seireandmete põhjal jõuti EGT uuringus järeldusele, et piirkonna põlevkivikaevandused ja -karjäärid suurendasid kõige intensiivsemalt kaevandustegevuse ajal (periood 1973-1999) Purtse jõe keskmist minimaalset vooluhulka veidi üle 2 korra võrreldes sellele eelnenud perioodiga (1923-1972). On üsna tõenäoline, et pärast kaevandustegevuse lõpetamist langevad Purtse jõe keskmised miinimumvooluhulgad tagasi kaevandamiseelseesse aega. Kaevandatud aladel on netoinfiltratsioon küll suurem, kuid tänu iseoolsetele väljalaskmetele ja kaevandustegevuse tõttu oluliselt muutunud kivimi filtratsiooniomadustele drenitakse peamiselt sügis-talvistest sademetest kaevandatud alal infiltreerunud vesi suve alguseks kaevandustest välja.

Kokkuvõttes jõuti uuringu tulemuste põhjal järeldusele, et suureveeperioodil on Purtse jõe valgalal vett piisavalt ja sellel perioodil esinevate veekoguste puhul ei oma Purtse jõe valgalalt vee välja juhtimine negatiivset mõju Purtse jõe ökoloogilisele seisundile. Küll aga saab piiravaks vee ärajuhtimine madalveeperioodil. Purtse jõe vooluhulka mõjutavad kaevanduste väljavoolud selliselt, et seni, kuni toimub kaevanduste veeärastus, on madalveeperioodil esinevad vooluhulgad suuremad võrreldes kaevandamisele eelnenud ajaga. Kuna kaevandustegevus on toimunud juba pikka aega, siis on see mõjutanud ka vee-elustiku jt koosluste kujunemist. Seega mõjutaks madalveeperioodil vooluhulkade vähenemine Purtse jõe elustikku. Kuigi madalveeperioodil kaevandustest Purtse jõkke pumbatavad veekogused on väikesed, siis arvestades ökoloogilise miinimumvooluhulga tagamise vajadust, ei saa madalveeperioodil Purtse jõe valgalalt vett nõ ära võtta. Seetõttu jõuti BTT eriplaneeringu detailse lahenduse koostamisel järeldusele, et BTT tehnoloogiliseks veevõtuks on kõige sobilikum suletud Aidu karjäär, mida saab tehniliselt kujundada veehoidlaks. Veehoidla võimaldab varuda vett suurveeperioodil ja varutud vett kasutada madalveeperioodil. KSH aruande kohaselt ei välistata alternatiivina lisavee võtmist Ojamaa kaevandusest ja/või Uus-Kiviõli II kaevandusest. Välistatud ei ole ka merevee kasutamine, kui tulevikus osutub vajalikuks eeltoodud allikate miinimumveehulkade tingimustes tootmise vajaliku vee tagamine. Igal juhul on VKG BTT eriplaneeringu detailse lahenduse koostamisel arvestatud sellega, et BTT veevõtt ei tohi vähendada Purtse jõe ökoloogilist miinimumi (Sillaoru HEJ paisust allavoolu 0,45 m³/s).

Siinkohal tuleb nentida, et hindamismetoodikast lähtuvalt võrreldakse keskkonnamõju hindamisel muuhulgas kavandatava tegevuse avaldatavat mõju olemasolevas olukorras avalduva mõjuga ja kuivõrd tekib oluline muudatus (see on käesoleva KSH metoodilistes alustes välja toodud - kokkuvõtvalt selgitatud eriplaneeringu detailse etapi KSH aruande ptk 3.1, detailsemalt lähteseisukohtade ja väljatöötamise kavatsuse dokumendis ptk 4.1). Kuna eeltoodust tuleneb, et Purtse jões oleva vee kogus sõltub olulisel määral piirkonna kaevandustega seotud tegevustest, siis on olemasolev olukord dünaamiline mitte ainult sesoonselt vaid ka pikemas ajalisel perspektiivis. Seejuures võib Lüganuse hüdromeetriaajaama mõõtmisandmetele tuginedes tekkida selle dünaamika tõttu olukord, kus vooluhulk paisutusest ülesvoolu paiknevas mõõtepunktis on eeltoodud ökoloogilise miinimumiga võrdne või väiksem (alates 1923. aastast esinenud 215 päeval, kusjuures valdavalt enne 1972. aastat; erandiks 8.-23.09.2013; vooluhulk 0,6 m³/s on esinenud sel perioodil 721 päeval), st vee vähesus oli enne suuremamahulist kaevandustegevust Purtse jõe suhteliselt iseloomulik. Kui kaevandamine lõpetatakse, siis lõpetatakse ka kaevandusvee väljapumpamine, kuid suletud kaevandused kujunevad veega täitumise järgselt täiendavateks veeallikateks. Purtse jõe majandamise kava aluseks olevas uuringus (AS Maves Töö nr 7187 „Purtse jõe põhjasetete ohtlike ainete uuring Purtse jõe majandamise kavaks“, Tallinn

2008) on välja toodud, et kui suletakse ka Estonia kaevandus, siis kaob Estonia kaevanduse depressioonilehter, mille tulemusena suureneb Purtsesse voolava vee hulk võrreldes kaevanduste töötamise ajal juhitava vee hulgaga. Tavapärase veekogusega aasta kohta on prognoositud, et täiendav veekogus on 0,7 m³/s (tõus tasemelt 6,9 m³/s tasemele 7,6 m³/s). Veevaese aasta korral täiendavat veekogust ei teki (kui aastakeskmine vooluhulk on 3,6 m³/s, mis vastab ligikaudu minimaalsele aastakeskmisele vooluhulgale alates 1990. aastast). Kliimamuutuste kontekstis toob EGT aruanne kokkuvõtvalt välja, et Põhja-Eesti jõgede, sh Purtse jõe äravoolus toimunud pikaajalised muutused on üldiselt statistiliselt ebaolulised. Täheldatav on ainult positiivne nihe märtsi äravoolus alates 1989. aastast ja oluline äravoolu vähenemine maikuu. Üldised režiimihked jõgede äravoolus vastavad sademete rohkete ja kuivade perioodide vaheldumisele (peroodi pikkus on 12...15 aastat).

<p>KSH aruandes ei analüüsita kavandatava tegevuse vastavust EL veepoliitika raamdirektiivi vooluveekogude hea seisundi saavutamise eesmärkidega, mida riiklikul tasemel rakendatakse Veemajanduskavade kaudu. Purtse_2 veekogumi seisundi hinnang 2019. aastal on halb. Perioodi 2022-2027 VMK meetmekavas on 17 meetet, et saavutada Purtse_2 veekogumi (Purtse Ojamaa jõest Püssi paisuni + Purtse Püssi paisust Viru HEJ paisuni + Purtse Viru HEJ paisust suudmeni) hea seisund.</p>	<p>Allpool toodud selgitustest järeldub, et KSH-ga hinnatud kavandatav VKG BTT veevõtt ei oma mõju veekogumi Purtse_2 seisundile, sest vette ei juhita saasteained ega kavandata tõkestusrajatisi.</p> <p>KSH aruannet ettepaneku alusel ei täiendata. KSH aruande ptk 2.2 „Tõenäolised arengud, kui kavandatavat tegevust ellu ei viida“, lisati parema ülevaatlikkuse huvides täpsustavad selgitused Purtse jõe seisundi kohta.</p>
---	---

Selgitame, et vooluveekogumi Purtse Ojamaa jõest suudmeni (Purtse_2) koondseisund hinnati Keskkonnaagentuuri poolt 2023. a seisuga halvaks järgmiste tegurite põhjal:

- Halva keemilise seisundi näitajad 2023 seisuga: benso(a)püreen, tributüültina, tsüpermetriin ja nikkel vees ning antratseen, benso(a)püreen ja benso(k)fluoranteen settes; varasematest seiretest leitud näitajad - diklorometaan vees (2012), PBDE elustikus(2018), Hg elustikus (2019).
  - Kesise ökoloogilise seisundi näitajad 2023 seisuga: jõgede kalastiku indeks, varasemast vesikonnaspetsiifilised saasteained, varasemast vask (seirejaamas SJA5163000).
- Kesise ökoloogilise seisundi põhjused 2023 seisuga: varasemast paisud (Püssi - hoitakse nüüd avatuna, Sillaoru), taimekaitsevahendid, Erra, Kohtla ja Purtse jõe reostus, Ojamaa jõe kaudu töötavate Kiviõli ja Ojamaa kaevanduste vesi, suletud kaevanduste isevoolsed väljalaskmed.

Perioodi 2022-2027 VMK meetmetena on veekogu seisundi parandamiseks ette nähtud järgmised tehnilised meetmed:

- Jääkreostuse likvideerimine: Purtse jõe reostunud põhjasetete (JRA0000081) ohutustamine. Osaliselt teostatakse projekti "Projekteerimisehitustööd Purtse jõe, Kohtla jõe ja fenoolisoo jääkreostuse ohutustamiseks" (riigihanke number 187218) raames.
- Püssi paisu osas kalade rändetingimuste parandamine ja kalade läbipääsu tagamine (KMH lõpetatud 18.10.2023).
- Lehtmetsa (Purtse) paisu kalade rändetingimuste parandamine ja kalade läbipääsu tagamine.
- Loomapidamishoonete ja põllumajandustootmisega seotud meetmed (nt lekkekindlad hoidlad, tõhusate väetamistehnoloogiate rakendamine, taimekaitsevahendite piiratud kasutamine jne).

<p>Kuigi läbiviidud uuringud viitavad olulistele probleemidele tehnoloogilise vee varustamises Purtse jõe süsteemist, siis meetodilised uuringud ja analüüsid</p>	<p>Allpool on toodud selgitused, millest nähtub, et KSH töörühma arvates on hinnangute andmiseks olulise mõju avaldumisvõimaluse kohta teavet piisavalt ja KSH aruanne ei täiendata. Aidu karjääri väljavoolule regulaatori ehitamine ei ole 'ulatuslik hüdrotehniline</p>
---	--

<p>kavandatava veevõtu teostatavuse ning ökoloogiliste ja sotsiaalmajanduslike mõjude kohta ei ole piisavad. ... Vaja oleks täiendavaid uuringuid ja metoodilist analüüsi mõjude ulatuse ja pakutavate lahenduste teostatavuse ning mõjude kohta.</p>	<p>rajatis'. KSH aruande ptk 3.3.1.2 on hinnatud Aidu karjäärist veevõtuga kaasnevaid mõjusid, kuid detailse hinnangu andmine on võimalik hüdrotehnilise projekti koostamisel. Praegu on välja toodud, et Aidu karjääri ja sõudekanali veetasemete reguleerimise täpne tehniline lahendus antakse Aidu karjääri veehoidla, sh regulaatori rajamise projektis. Samuti täpsustatakse projekti koostamise etapis tehnilise veevõtu asukoht ja pumpla paiknemine. Hüdrotehniline projekteerimine peab hõlmama ka veehulkade prognoosi (kuu täpsusega), veekasutuse mõju Purtse jõe valgale ja niiskusrežiimi muutusi Aidu karjääri ümbruses.</p>
<p><u>Selgitused:</u> KSH aruandes on viidatud, et Aidu karjääri keskmine äravool on 1 m³/s ja BTT vajadus 0,41 m³/s, st Aidu karjääri väljavool läbi Ojamaa jõe Purtse jõkke on ligi 2,5 korda suurem BTT planeeritud maksimaalsest tarbimisest. Vältimaks suvise perioodi veedefitsiiti (kui sademete vähesusest tulenevalt väljavool keskmisest madalam), on lahenduseks väljavoolukraavile paigaldatav regulaator, mille eesmärk oleks ajatada suurvee perioodi väljavoolu hulka. Kavandatud on hoida veepinna taset kevadel maksimaalselt ajaloolise kõrgvee tasemel 43 m (merepinnast) ning riskide maandamiseks teostada sõudekanalis vajalikud kaldaperve tugevdused ja kõrgendamised. Eelnevalt 1. punktis kirjeldatud alternatiivsete veeallikate kasutamise võimalus madalvee perioodil võimaldab anda vajadusel Aidu karjääri kogutud vett Purtse jõe miinimumvooluhulkade kompenseerimiseks, st sel juhul avaldaks kavandatav positiivset mõju Purtse jõe olemasoleva olukorraga võrreldes. Teine positiivne mõjukomponent Aidu veetaseme reguleerimisel oleks Ojamaa jõe kevadise üleujutushulga vähenemine, kui Uus-Kiviõli ja Uus-Kiviõli II kaevandustest väljapumbatav vesi suunata kõrgvee perioodil Aidu karjääri (Kristjan Piirimäe. Uus-Kiviõli ja Uus-Kiviõli II kaevanduste väljapumbatava vee üleujutusriskide hinnang. 2023-2024). Aidu karjäär on tehnilik veekogu, mille väljavoolu kanal on 4 m lai ja 1-2 m sügav. Paigaldatava regulaatori puhul ei ole tegu „ulatusliku hüdrotehnilise rajatisega“ – veetaseme reguleerimine toimub seni registreeritud maksimaalsete veetasemete piires.</p> <p>Kui sotsiaalmajanduslike mõjude all on mõeldud mõjusid teistele veetarbijatele, siis majanduslikust aspektist on jões olnud 2 veetarbijat, millest tänaseks on likvideeritud Püssi paisule eelnenud veevõtt (AS Repo Vabrikud on tegevuse lõpetanud, tootmisseadmed demonteeritud). Alles on Sillaoru HEJ, kuid kirjeldatud veevõtu ja jaotamise kontseptsiooni järgi välditakse mõju Sillaoru HEJ-le hüdroturbiinide töömahu vahemikus. Lähtudes eelnevalt viidatud Purtse jõe vooluhulkade loomulikust varieeruvusest aastate lõikes ja sesoonselt ning olemasolevas olukorras tugevast sõltuvusest väljapumbatav kaevandusvee mahtudest (keskmine väljapumbatav kogus 0,8 m³/s, kuid see maht on ajas muutuv ja tulevikus võib täielikult lakata, kuna põlevkivi kaevandused ühel hetkel lõpetavad tegevuse), siis ei põhjusta kavandatava BTT veevõtt olemasoleva olukorraga olulist muudatust ja seetõttu ei ole Sillaoru HEJ tootmismahude (ja elektrienergia müügist saadava tulu) muutused veerežiimist tingitud muudatustega üheselt seotavad. Seetõttu ei ole põhjust KSH aruandes näha ette vastavaid kompensatsioonimeetmeid (sh arvestades, et BTT veevõtu kontseptsiooniga tagatakse ökoloogilised miinimumvooluhulgad Sillaoru HEJ juures). Kuid see ei välista osapoolte vahel kokkulepete sõlmimist muudel alustel.</p>	
<p>/Läänemere seisundile avaldatavad mõjud/ Vaja oleks täiendavaid uuringuid ja metoodilist analüüsi mõjude ulatuse ja pakutavate lahenduste teostatavuse ning mõjude kohta. Samuti peaks tegevuse mõjusid Läänemere seisundile ja kaitse-eesmärkide saavutamisele põhjalikult hindama vastavat pädevust omavad sõltumatud eksperdid.</p>	<p>Viru Keemia Grupp AS'i biotoodete tootmiskompleksi heitvee mõju Läänemere seisundile uuriti Tallinna Tehnikaülikool meresüsteemide instituudi ja Tartu Ülikool Eesti mereinstituudi poolt, kes omavad vastavat pädevust ning on sõltumatud. Uuringu aruandega saab tutvuda Lüganuse valla kodulehel ja ka eriplaneeringu portaalis. Täiendavad selgitused allpool.</p> <p>KSH aruannet ettepaneku alusel ei täiendata.</p>

Selgitused merekeskkonna uuringu kohta: Uuringu käigus viidi läbi heitvee saasteainete leviku modelleerimine, millega selgitati välja, et kavandatava VKG BTT heitveest lähtuv täiendav reostuskoormus ei avalda selget mõju piirkonna toitainete sisaldusele ning mereelustiku indikaatorite näitajatele. Uuringuga ei tuvastatud BTT täiendava reostuskoormuse mõju ka Läänemere tegevuskava realiseerumise stsenaariumi korral (st BTT heitvesi ei halvendaks Läänemere seisundit ka pärast HELCOMis seatud eesmärkide realiseerumist). Ka siin on asjakohane viidata hindamismetoodikale, st kavandatava tegevuse avaldatava mõju võrdlemist olemasolevas olukorras avalduva mõjuga ja kuivõrd tekib oluline muudatus.

Riigimetsa Majandamise Keskuse 15.11.2024 kiri nr 3-1.1/2023/4346

Palume seletuskirjas (lk 7) ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruandes (lk 37) lausest „Taimkattes on planeeringualal esindatud metsamaa, raiesmik, rohumaa ja võsa“ eemaldada sõnad raiesmik ja võsa, kuna ka need taimekooslused on metsamaad.

Viidatud sõnastuse eesmärk on edasi anda erinevat tüüpi taimekooslusi, sõnastust on KSH aruandes täpsustatud: „Taimkattes on planeeringualal esindatud metsamaa ja metsamajanduse erinevate arenguetappide kooslused (mets, raiesmik, võsa) ning rohumaa.“

Palume seletuskirjas planeeringu elluviimise etappide loetelus (lk 49) lisada esimese ja teise etapi vahele lisapunktina „Planeeringuala kasutusõiguse andmine vastavalt Riigivaraseaduses ja Metsaseaduses sätestatule“.

Eriplaneeringu detailse osa seletuskirja vastavalt täpsustatakse. Ettepanek ei mõjuta KSH aruande sisu.

OÜ Kopraperi 16.11.2024 kirjalik arvamus

1. Keskkonnamõju hindamisel tuleb analüüsida ja arvestada ka sotsiaalmajanduslike mõjudega. OÜ Kopraperi on Lüganuse vallas Purtse jõel paikneva Sillaoru hüdroelektrijaama omanik ja kasutaja. Sillaoru HEJs Purtse jõe vee kasutamiseks on väljastatud riigi poolt keskkonnaluba ning jaama ehitised on püstitatud arvestades jõe senist äravoolu. Kuna kavandatava biotoodete tehase toorveega varustamisega pidevalt 0,40 m³/s kaasneb sama palju Purtse jõe vooluhulga vähendamine Sillaoru lävendis, on tegemist otsese ja mõõdetava mõjuga, mis on eriplaneeringu dokumentides jäetud arvestamata.

Allpool on toodud selgitused. Nendest lähtuvalt ei ole Sillaoru HEJ tootmiskahtude (ja elektrienergia müügist saadava tulu) muutused veerežiimist tingitud muudatustega üheselt seotavad ning ei ole põhjust KSH aruandes näha ette vastavaid kompensatsioonimeetmeid. See on KSH koostajate arvates peamine põhjus, miks arvamuse avaldaja on jätkuvalt seisukohal, et KSH aruanne jätab olulised küsimused lahendamata. Samas ei välista KSH hindajate seisukoht osapoolte (VKG Fiber OÜ ja Kopraperi OÜ) vahel kokkulepete sõlmimist muudel alustel kui KSH-s toodud järeldused.

KSH aruannet ettepaneku alusel ei täiendata.

Selgitused: Tuleb nentida, et KSH juhtekspert ja OÜ Kopraperi esindaja on eriplaneeringu ja KSH protsessi vältel suhelnud mitte ainult kirjas viidatud kuupäevadel vaid oluliselt rohkem ja mitte ainult kirjalikult. Muuhulgas on kinnitatud, et OÜ Kopraperi soov on saada 'otsese ja mõõdetava mõju' eest kompensatsiooni, mis vastab OÜ Kopraperi 16.02.2023 saadetud mõju hindamise lähteülesandes hinnata BTT käitamise pikaajast mõju Purtse jõe äravoolule 4. punkti küsimustele „Kui suur on BTT käitamise pikaajane mõju äravoolule Sillaoru Hüdroelektrijaamas järgnevatest aspektidest: -

pikaajaline keskmine veehulk aastas, mis ei läbi looduslikku suublat (m^3), - pikaajaline keskmine kadu aastas elektrienergia tootmisel hüdroenergiast (kW), - pikaajaline keskmine elektrienergia hulk aastas, mis jääb tootmata.

Suhtluses on pooled üritanud seisukohti korduvalt selgitada. Paraku on poolte lähteseisukohad mõneti erinevad, mistõttu ei ole ühisele arusaamisele jõutud, sh mida tähendab sotsiaalmajanduslike mõjude hindamine. KeHJS § 40 lg 4 punktis 6 viidatakse, et KHS aruanne peab sisaldama hinnangut eeldatavalt olulise vahetu, kaudse, kumulatiivse, sünergilise, lühi- ja pikaajalise, soodsa ja ebasoodsa mõju kohta keskkonnale, sealhulgas inimese tervisele ning sotsiaalsetele vajadustele ja varale, kultuuripärandile ja maastikele, mida võib kokkuvõtvalt nimetada keskkonnaseisundi kaudu avaldatavateks sotsiaalmajanduslikeks mõjudeks. Seejuures lähtutakse nõuetele vastavast keskkonnamõju strateegilise hindamise programmist (mida planeeringute kontekstis nimetati vahepeal 'väljatöötamise kavatsuseks').

Siinkohal tuleb nentida, et hindamismetoodikast lähtuvalt võrreldakse keskkonnamõju hindamisel muuhulgas kavandatava tegevuse avaldatavat mõju olemasolevas olukorras avalduva mõjuga ja kuivõrd tekib oluline muutatus (see on käesoleva KSH metoodilistes alustes välja toodud - kokkuvõtvalt selgitatud eriplaneeringu detailse etapi KSH aruande ptk 3.1, detailsemalt lähteseisukohtade ja väljatöötamise kavatsuse dokumendis ptk 4.1). Kuna Purtse jões oleva vee kogus sõltub olulisel määral piirkonna kaevandustega seotud tegevustest, siis on olemasolev olukord dünaamiline mitte ainult sesoonselt vaid ka pikemas ajalisel perspektiivis (detailsemad selgitused allpool. vastuses punktile 2).

KSH aruande koostamisel on jõutud järeldusele, mis paraku ei lange kokku OÜ Kopraperi sirgjoonelise arusaamaga, et BTT veevõtt $0,4 m^3/s$ tähendab igal juhul sama koguse vee vähenemist Purtse jões (järgneva järeldusega mittenõustumisega on viidatud arvamuse 3. punktis). Lähtudes Purtse jõe vooluhulkade loomulikust varieeruvusest aastate lõikes ja sesoonselt ning olemasolevas olukorras tugevast sõltuvusest väljapumbatud kaevandusvee mahtudest (keskmine väljapumbatav kogus $0,8 m^3/s$, kuid see maht on ajas muutuv ja tulevikus võib täielikult lakata, kuna põlevkivi kaevandused ühel hetkel lõpetavad tegevuse). Kuid suletud kaevandused kujunevad veega täitumise järgselt täiendavateks veallikateks. Purtse jõe majandamise kava aluseks olevas uuringus (AS Maves Töö nr 7187 „Purtse jõe põhjasetete ohtlike ainete uuring Purtse jõe majandamise kavaks“, Tallinn 2008) on välja toodud, et kui suletakse ka Estonia kaevandus, siis kaob Estonia kaevanduse depressioonilehter, mille tulemusena suureneb Purtsesse voolava vee hulk võrreldes kaevanduste töötamise ajal juhitava vee hulgaga. Tavapärase veekogusega aasta kohta on prognoositud, et täiendav veekogus on $0,7 m^3/s$ (tõus tasemelt $6,9 m^3/s$ tasemele $7,6 m^3/s$). Veevaese aasta korral täiendavat veekogust ei teki (kui aastakeskmine vooluhulk on $3,6 m^3/s$, mis vastab ligikaudu minimaalsele aastakeskmisele vooluhulgale alates 1990. aastast). Teatud määral muudab olemasolevat olukorda ka asjaolu, et tänaseks ei toimu enam Püssi paisule eelnenud veevõttu (AS Repo Vabrikud on tegevuse lõpetanud, tootmiseseadmed demonteeritud). Kliimamuutuste kontekstis toob EGT aruanne kokkuvõtvalt välja, et Põhja-Eesti jõgede, sh Purtse jõe äravoolus toimunud pikaajalised muutused on üldiselt statistiliselt ebaolulised. Tähteldatav on ainult positiivne nihe märtsi äravoolus alates 1989. aastast ja oluline äravoolu vähenemine maikuu. Üldised režiimihked jõgede äravoolus vastavad sademete rohkete ja kuivade perioodide vaheldumisele (perioodi pikkus on 12...15 aastat). Seega võib kokkuvõtvalt järeldada, et BTT veevõtt ei põhjusta olemasoleva olukorraga võrreldes olulist muutust. Siit järeldub, et võrreldes nn 0-stsenaariumiga ei teki olulisi muutusi Purtse jõe ökoloogilises seisundis ja ei mõjuta ka oluliselt majandustegevusi, mis kasutavad Purtse jõe vett.

2. OÜ Kopraperi veekasutus Purtse jõe Sillaoru lävendis on õiguslikult kindlaks määratud vee erikasutusloaga nr L.VV/327250 (keskkonnaameti poolt väljastatud 01.02.2016). Loa p 5.8.6 kohaselt tuleb allpool Sillaoru paisu tagada Purtse jões sanitaarvooluhulk $0,45 m^3/s$. Biotoodete tehase veevõtmisega Purtse jõgikonnast ja heitvee suunamisega väljaspoole jõgikonda $0,40 m^3/s$,

Veevõtu osas jõuti BTT eriplaneeringu detailse lahenduse koostamisel järeldusele, et alltoodud asjaolusid arvestades on BTT tehnoloogiliseks veevõtuks on kõige sobilikum suletud Aidu karjäär, mida saab tehniliselt kujundada veehoidlaks. Veehoidla võimaldab varuda vett suurveeperioodil ja varutud vett kasutada madalveeperioodil. KSH aruande kohaselt ei välistata alternatiivina lisavee võtmist Ojamaa kaevandusest ja/või Uus-Kiviõli II kaevandusest. Välistatud ei ole ka merevee kasutamine, kui tulevikus osutub vajalikuks eeltoodud allikate miinimumveehulkade tingimustes tootmises vajaliku vee tagamine. Igal

<p>jääb sanitaarvooluhulgast alles ainult 0,05 m³/s. Toodust tulenevalt ei ole OÜ-l Kopraperi võimalik täita vee erikasutusloaga kohustuslikuks seatud tingimust.</p>	<p>juhul on VKG BTT eriplaneeringu detailise lahenduse koostamisel arvestatud sellega, et BTT veevõtt ei tohi vähendada Purtse jõe ökoloogilist miinimumi (Sillaoru HEJ paisu juures 0,45 m³/s).</p>
<p><u>Selgitused veevõtu allikate ja Purtse jõe vooluhulga kohta:</u></p> <p>Selgitame, et VKG BTT eriplaneeringu koostamise käigus viidi läbi uuringud võimalike veevõtuallikate leidmiseks. Arvestades eriplaneeringu asukohta, siis keskenduti kõigepealt veevõtu võimaluste osas töötavatest kaevandustest väljapumbatava põhjavee kasutusega kaasnevate mõjude uurimisele. Selleks koostas Eesti Geoloogiateenistus (EGT) uuringu „Lüganuse valda planeeritava biotoodete tehase tootmisvee allikate alternatiivid“. EGT uuringus välja toodud kitsaskohad viitasid sellele, et kõigis võimalikes veevõtu allikates (Vahtsepa kraav, Ojamaa kaevandus, Uus-Kiviõli II kaevandus, Aidu karjäär) on suurveeperioodil vett palju, kuid madalveeperioodil jääb veest puudu. EGT uuringu koostamisel lähtuti ühe tingimusena sellest, et kavandatav veevõtt Purtse jõe valgala paikneva(te)st veevõtuallikast ei tohi mõjutada Purtse jõe miinimumvooluhulka (0,45 m³/s Sillaoru paisu juures).</p> <p>Purtse jõe ajalooline keskmine vooluhulk on 6,68 m³/s, ajalooline miinimum 0,29 m³/s (mõõdetud 15.08.1964) ja ajalooline maksimaalne vooluhulk 151 m³/s (mõõdetud 24.04.1931). EGT uuringus toodi välja, et Purtse jõe vooluhulkade erinevus suurvee ja madalvee perioodil erineb keskmiselt pea 10 korda, sealjuures on maksimaalsetes vooluhulkades näha langustrendi. Purtse jõe keskmiste ja minimaalsete vooluhulkade muutusel on seos kaevandustegevusega. Ajalooliste seireandmete põhjal jõuti EGT uuringus järeldusele, et piirkonna põlevkivikaevandused ja -karjäärid suurendasid kõige intensiivsemalt kaevandustegevuse ajal (periood 1973-1999) Purtse jõe keskmist minimaalset vooluhulka veidi üle 2 korra võrreldes sellele eelnenud perioodiga (1923-1972). On üsna tõenäoline, et pärast kaevandustegevuse lõpetamist langevad Purtse jõe keskmised miinimumvooluhulgad tagasi kaevandamiseelse aega. Kaevandatud aladel on netoinfiltratsioon küll suurem, kuid tänu isevoolsetele väljalaskmetele ja kaevandustegevuse tõttu oluliselt muutunud kivimi filtratsiooniomadustele drenitakse peamiselt sügis-talvistest sademetest kaevandatud alal infiltreerunud vesi suve alguseks kaevandustest välja.</p> <p>Kokkuvõttes jõuti uuringu tulemuste põhjal järeldusele, et suureveeperioodil on Purtse jõe valgala vett piisavalt ja sellel perioodil esinevate veekoguste puhul ei oma Purtse jõe valgalt vee välja juhtimine negatiivset mõju Purtse jõe ökoloogilisele seisundile. Küll aga saab piiravaks vee ärajuhtimine madalveeperioodil. Purtse jõe vooluhulka mõjutavad kaevanduste väljavoolud selliselt, et seni, kuni toimub kaevanduste veeärastus, on madalveeperioodil esinevad vooluhulgad suuremad võrreldes kaevandamisele eelnenud ajaga. Kuna kaevandustegevus on toimunud juba pikka aega, siis on see mõjutanud ka vee-elustiku jt koosluste kujunemist. Seega mõjutaks madalveeperioodil vooluhulkade vähenemine Purtse jõe elustikku. Kuigi madalveeperioodil kaevandustest Purtse jõkke pumbatavad veekogused on väikesed, siis arvestades ökoloogilise miinimumvooluhulga tagamise vajadust, ei saa madalveeperioodil Purtse jõe valgalt vett nõ ära võtta. Väljatöötatud veekasutuse lahendus, sh alternatiivsete veeallikate kasutamise võimalus madalvee perioodil võimaldab anda vajadusel Aidu karjääri kogutud vett Purtse jõe miinimumvooluhulkade kompenseerimiseks, st sel juhul avaldaks kavandatav positiivset mõju Purtse jõe olemasoleva olukorraga võrreldes.</p>	
<p>3. Eriplaneeringu koostaja ja KSH hindamise läbiviija on eespool nimetatud probleemidega teinud teadlikult eksitavad järeldused (KSH aruande lk 60): „Lähtuvalt eeltoodust ei põhjusta BTT rajamine ja käitamine võrreldes nn 0-stsenaariumiga olulisi muutusi Purtse jõe ökoloogilises seisundis ja ei mõjuta ka majandustegevusi, mis kasutavad Purtse jõe vett. Seetõttu ei ole nende</p>	<p>See on ettepaneku tegija kokkuvõttev seisukoht ja eraldi selgitamist-kommenteerimist ei vaja.</p>

teemade põhjalikum analüüs BTT rajamise kontekstis vajalik.“

Eesti Keskkonnaühenduste Koda ja Päästame Eesti Metsad MTÜ kiri 18.11.2024 nr 1-1/24/6416

1. Puudub EP LS ja KSH VTK lk 49 nimetatud uuring puidu kättesaadavusest, milles “võrreldakse erinevaid raiestsenaariume, tehasele vajalike puidusortimentide saadavust ning sortimentide lõikes naaberriikide väliskaubanduse andmeid”. **Teeme ettepaneku uuring läbi viia ning ootame vastust küsimustele, kuidas on olulisel määral kahanevate raiemahtude kontekstis tagatud tehasele toorme kättesaadavus ning kust hakkab toore pärinema, kui Eestis raiemahud langevad.** Juhime tähelepanu, et planeeringut vastu võttes on kohalik omavalitsus kinnitanud, et planeering vastab õigusaktidele ning selle koostamisel on arvesse võetud keskkonnamõju strateegilise hindamise tulemusi. Samas puudub KSH aruandes uuring, mille läbiviimist VTK ette näeb ning ka selge argumentatsioon, millistel kaalutlustel on loobutud kavandatud uuringu läbiviimisest.

Sisulise poole pealt on probleemne, et KSH aruandes ei ole arvestatud tulevikus raiemahtude vähenemisega Eestis. See on vajalik muuhulgas kliima- ja elurikkuse eesmärkide täitmiseks ning mõjutab otseselt toorme kättesaadavust. RMK esitas 2023. aasta septembris raiemahu prognoosi 200-aastases perspektiivis, millest nähtub, et riigimetsa uuendusraiate pindala langeb lähema 50 aasta jooksul ligemale poole võrra, sest küpset metsa pole enam piisavalt. See prognoos on tehtud eeldusega, et RMK majandatava metsamaa pindala ei vähene, mis ei arvesta EL elurikkuse strateegia ja Montreal-Kunmingi elurikkuse raamistikust Eestile tulenevate kohustustega suurendada kaitsealade pindala vähemalt 30%-ni maismaast, kaitstes eeskätt kõige suurema elurikkuse ja süsinikusisaldusega alasid,

Esmalt puidusaadavuse uuringust.

Konkreetne uuring ei ole eesmärk omaette vaid see on vajadusel sisend hinnangute andmiseks. BTT arendaja on kavandatava tehase keskse puidu saadavuse uuringud tellinud, kuid KSH-s puiduressursi kasutamise mõju hinnangute andmiseks seda otseselt ei kasutatud - VKG BTT ei kasuta Eestis konkreetset piiritletud ala või piirkonna puiduressursi. Arendaja tellitud puidu saadavuse uuringus hinnati BTT jaoks vajaliku puidu hankimise keskmiseks kauguseks tootmiskompleksist 150 km (st hõlmatud on suur osa Eesti maakondadest ja tegemist on riigi tasandil avalduva mõjuga), kuid BTT ressursihankimise mõjuala sõltub riigi tasandil kokku-lepitud raiemahtudest – mida väiksem see on, seda kaugemale ulatub puidu hankimise piirkond. Puidu saadavuse uuringu põhjal koostas Eesti Rakendusuuringu Keskus Centar BTT keskselt „Puiduvarumise logistikauuringu. Tallinn 2023“, mida kasutas OÜ Reaalprojekt BTT liikuvusuuringu koostamiseks. Liikuvusuuringu põhjal on mh KSH-s hinnatud puidu transpordist tulenevaid mõjusid ja see on ka eriplaneeringu portaalil kättesaadav. Puidu saadavuse ja puidulogistika uuringud sisaldavad äriliselt tundlikku teavet ja seetõttu BTT arendaja neid ei avalikusta.

See lähenemine on kooskõlas EP LS ja KSH VTK-ga (edaspidi VTK). Selle ptk 4.1.2 „Eri valdkondade mõjude hindamisest“ lk 47 „Puiduressursi hankimise mõju hinnatakse eksperthinnanguga lähtudes üldisematest arengudokumentidest ja nende mõjuhinnangutest (sh hinnatakse sotsiaal-majanduslikku mõju). Ptk 4.2 on esitatud põhjalikum ülevaade läbiviidavatest või varem koostatud asjakohastest uuringutest.“ VTK ptk 4.2 lk 48 on sissejuhatavalt uuringute kohta „Kavandatava tegevuse mõjude väljaselgitamisel kasutatakse maksimaalselt strateegiliste arengudokumentide koostamisel ja muudel põhjustel riiklikul või kohalikul tasandil läbiviidud uuringuid, kui nendest saab asjakohaseid andmeid mõju hindamiseks (näiteks metsanduse arengukava, energiamajanduse arengukava, kasvuhoonegaaside heitkoguste poliitikate väljatootmisel ja ringmajanduse rakendamiseks tehtud uuringud). **Neid uuringuid kordama või üle vaatama ei hakata**, vajadusel tehakse täpsustusi kavandatava tegevuse konteksti silmas pidades. Kasutatud uuringutele antakse viited KSH aruandes.“

Teie viidatud lk 49 tekst on järgmine „Puidu saadavuse uuring (ei ole olemuselt asukohavalikul kriteeriumiks, seetõttu on märgitud 2. etapi uuringuks, kuigi selle koostamine juba käib). Koostab huvitatud isik. Uuringus võrreldakse erinevaid raiestsenaariume, tehasele vajalike puidusortimentide saadavust ning sortimentide lõikes

mis Eestis on eelkõige metsad. Ka ei arvesta see prognoos hiljuti Kliimaministeeriumi avaldatud Looduskaitse seaduse muutmise eelnõuga, millega on kavas kaitse alla võtta 30% maismaast ja seda eelkõige riigimaa arvelt, mis tähendab ka RMK hallatava majandusmetsa vähenemist ning teistel aladel, nt ranna- ja kaldaalad, raiepiirangute suurendamist. Kliimakindla majanduse seaduse eelnõus seatakse Eesti LULUCF sektori eesmärgiks 2030 netonull ehk sidumise ja heite tasakaal, mis on oluliselt ambitsioonikam ELi LULUCF määruses Eestile sätestatud eesmärgist ja mille saavutamiseks võib olla vaja riigimetsa raiemahtu veelgi vähendada. Keskkonnaagentuur on oma 2021. aasta analüüsis "Maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse sektori sidumisvõimekuse analüüs kuni aastani 2050" välja toonud, et metsaraied on olnud Eestis suurimad inimtekkeliste kasvuhoonegaaside netoheite mõjutajad LULUCFi sektoris (lk 19) ning samast analüüsist nähtub, et ainuke raiemahu stsenaarium, mille korral metsamaalt lähtuv KHG heide ei hakka sidumist ületama, tähendab raiete keskmist kogumahtu ca 7 milj m³ - märkimisväärselt vähem, kui on viimastel kümnenditel raiutud. Erametsades on raie olnud veelgi intensiivsem (vt sama KAURI analüüs), mistõttu ei saa väita, et BTT jaoks vajaliku toorme puudujääk kaetakse erametsadest tulevate raietega - ka seal on raieküpsed metsad otsa lõppemas. RMK pikaajaline prognoos viitab esiteks kasvavale puidu kui tooraine defitsiidile ning teiseks tõenäolisele märkimisväärsele puiduhinna tõusule. Kavandatava tehase toodang on sisend teistele ettevõtetele ning ettevõttel endal puudub võimekus biotoodete tehase toodangust kõrgema hinna ja lisandväärtusega tooteid valmistada, mistõttu on võimekus võimaliku toorme hinnatõusuga kaasa minna väga sõltuv tehase toodangu hindadest, mis sõltub üldisest commodity turgude hinnatasemest. Seetõttu

naaberriikide väliskaubanduse andmeid. Uuringut ei saa lõpetada enne, kui on teada MAK 2030 raiemaht (eeldatavalt lepitakse kokku 2022. aastal). Puidu varustuskindluse tagamiseks ja paindlikkuse tõstmiseks on arvestatud osalise importmahuga Lätist ja Leedust."

EP LS ja VTK-s viidati puidu saadavuse uuringule, sest puudus kindlus, kas riiklikult uuringud teostatakse. Kuna vahepeal on Metsanduse Arengukava 2021-2030 (MAK2030) raames analüüsid ja hinnangud koostatud (<https://kliimaministeerium.ee/MAKKSHmaterjalid>), siis VKG BTT EP ja KSH raames ei ole põhjust, sh lähtudes EP LS ja KSH VTK dokumendist, riigi tasandi analüüse dubleerida ja tulemuste põhjal uusi hinnanguid anda. Eelnevalt oleme BTT EP protsessi käigus viidanud, et strateegiliste arengudokumentide hierarhias madalamal asuva dokumendiga (BTT EP ja selle KSH) ei ole võimalik ümber hinnata kõrgemal asuva dokumendiga (MAK2030) seotud eesmärgi, antud juhul milliseks kujunevad Eestis puidu raiemahud.

Tuleb ka nentida, et hetkel ei ole täidetud ka VTK lk 49 kirjas olev uuringu lõpetamise eeldus ehk MAK2030 ja sellega seotud raiemahud ei ole kokku lepitud (osapoolte arvamused ja nendel põhinevad stsenaariumid põhinevad erinevatel mahtudel, mis on vahemikus 7 mln kuni 19 mln m³/a). Teadaolevalt Eesti Vabariigi Valitsus kinnitas MAK2030 ja esitas Riigikogule, mida seal vastu ei võetud. Eelnevast tulenevalt on viimane kehtiv MAK2020, kus näiteks soovituslik raiemaht on 12-15 miljonit m³ aastas. Siiski on hindamistes tuginetud MAK2030 analüüsidele ja järeldustele, mis on ka alusdokumentideks kliimakindla majanduse seaduse eelnõule. Selles on pikaajase raiemahu ühtlase kasutuse stsenaarium ligikaudu 10 miljonit m³ aastas (eelnõu seletuskirjas lk 48 on toodud vahemik ca 9,9-10,2 mln m³ aastas). Nagu KSH aruandes lk 18 on kajastatud, on BTT arendaja hinnanud selle raiemahu sobivaks: „Planeeringust huvitatud isik on kinnitanud, et ta on arvestanud BTT rajamise majandusliku otstarbekuse hindamisel metsanduse arengukava tõenäoiseima stsenaariumiga, kus pikaajaline (10 aasta) keskmine raiemaht on 10 mln tihumeetrit aastas.“

Siinkohal tuleb nentida, et kliimakindla majanduse seaduse eelnõu seletuskirja koostamisel on arvestatud kuni juuli 2024 tehtud uuringutega, st eeldatavalt on järelduste tegemisel arvestatud nii RMK 2023 raiemahu prognoosi kui Keskkonnaagentuuri 2021. a analüüsi. Eelnõu lk 49 toob ka välja, et on arvestatud erinevate stsenaariumitega ja Keskkonnaagentuuri kaasajastatud andmetega (ja ühtlasi annab kinnituse mõju hindajate seisukohale, et ühe tegevuse keskselt ei ümber hinnata riigi tasandil toimuvat ja ei ole ka võimalik kitsalt anda hinnangut, kas riiklikud eesmärgid täidetakse – seosed on olulisemalt laiemad): „*Olemasolevate meetmetega võrreldes on eesmärgi täitmiseks tänastele andmetele tuginedes (Keskkonnaagentuur, 2024) vajalik rakendada lisameetmeid, mis tagaksid ca 1 mln tm/a madalama raiemahu. Raiemahtu reguleerivateks meetmeteks*

<p>on väga suur risk, et nii suure toorme vajadusega tehase lisandudes tekib suur surve jätkusuutmatute raiemahtude jätkamiseks ka tulevikus, et tagada vajaminevad puidukogused. Hinnatõusu põhjustab nii raiemahtude vähenemine kohapeal kui ka konkurents seniste paberipuidu eksportijatega, samuti asjaolu, et Eestis maaomanikeks ja metsa üles töötajateks olevatel Skandinaavia suurkontsernidel on samuti oma tselluloositehased, mis toorainet vajavad. Lisaks mõjutab toorme kättesaadavust ka siseriiklik konkurents samale ressursile. Pärnusse on kavandamisel metanoolitehas puidutarbega 1 milj m³/a (planeering ja KSH algatatud 18.02.2024), paberipuitu plaanib suures koguses kasutada ka Fibernol, samas olemasolev haavapuitmassi tehas Estonian Cell aastase puidutarbega 440 000 m³ vaagub sisuliselt hinge seoses kõrgete sisendhindadega, sh puidu hind. Samuti on ebarealistlik eeldada, et Eestis kättesaadavad paberipuidu kogused jäävad väheneva raiemahu tingimustes samaks, nagu praegu on KSH arvutustes eeldatud.</p>	<p><i>võivad sõltuvalt eesmärgist olla näiteks majandusmetsade raielangi maksimaalse pindala kahandamine, raievanuste tõstmine, küpsusdiameetri rakendamisest loobumine, metsa struktuursete elementide säilitamine ning säilikuude-põlispuude ja kõdupuidu hulga suurendamine, metsa uuenenuks lugemise kriteeriumite muutmine, looduslähedasemate metsamajandamisvõtete soosimine, metsade mittepuiduliste saaduste ja kasutusviiside edendamine ning turuväliste hüviste ja teenuste (sh looduskaitse, rekreatsioon) soosimine eriti just ajalooliselt järjepidevatel metsamaadel, metsade hõlmamine heite kompenseerimise või looduskahju kompenseerimise lahendustesse, raadamise vältimine, piiranguvööndites ja kaldakaitsevööndis paiknevate metsade leebemate majandamisvõtete rakendamine (lage- ja veerraie asendamine teiste raieviisidega sh püsimeetsandusvõtetega jm), metsakaitsealad jm. Eelmainitud lisameetmeid vajavale stsenaariumile lisaks koostati ka võrdlusstsenaarium raiemahuga 11 mln m³ (sh ka puittoode ühtlane kasutus 11 mln m³ korral), millest selgus, et 2030. aasta netoheite eesmärgi saavutamiseks tuleks tänaste andmete kohaselt juba 2030. aastaks aiandusturba kaevandamisest pärit heidet vähendada 92%. Seda stsenaariumit ei ole sotsiaalmajanduslike mõjude tõttu otstarbekas rakendada.“</i></p> <p>Järgnevalt allpool eraldi selgitused toorme kättesaadavuse ning päritolu kohta, kui Eestis raiemahud langevad, hinna- ja konkurentsitingimuste osas.</p> <p>Kokkuvõtvalt: KSH aruannet ei ole põhjust selle punkti alusel täiendada (tegemist oleks aruande liigse koormamisega, sest kokkuvõtvalt on kõik teemad kajastatud). BTT rajamine arvestab raiemahuga, mis tulenevad strateegilistest arengudokumentidest ja on aluseks võetud ka õigusaktide koostamisel. Käesolevad selgitused lisatakse eriplaneeringu portaali, kus nad on koos KSH aruande jm eriplaneeringu materjalidega kättesaadavad.</p>
<p>Selgitused toorme kättesaadavuse ning päritolu kohta, kui Eestis raiemahud langevad, hinda ja konkurentsitingimuste osas. Kuna see on seotud konkreetse majandusvaldkonna teemadega, millel põhineb ka BTT äriplaan ja selle riskide hindamisega, siis on selle sisustanud BTT arendaja VKG Fiber OÜ juhatuse liige Lauri Raid (kes on puidutööstuse erialase hariduse, eluaegse sektori töökogemuse ja ka paralleelselt pikaajaline EMPL juhatuse liige, kus olemuslikult üks tegevuse prioriteete on Eesti metsatagavara hoidmine kõrgel tasemel).</p> <p><u>Tooraine saadavus</u></p> <p>BTT toormeks sobib männi-, kuuse- ja kasepaberipuit ning saetööstuse hake. Vastavalt riiklikule analüüsile Puidubilanss 2022 (https://keskkonnaportaal.ee/sites/default/files/Teemad/Mets/Puidubilanss%202022.pdf) oli nende sortimentide ekspordimaht 3,6 mln kuupmeetrit, kus sama aasta raiemaht oli 12,1 mln kuupmeetrit (https://kliimaministeerium.ee/elurikkus-keskkonnakaitse/metsandus/metsastatistika). Kui arvesse võtta Kliimakindla Majandusseaduse prognoos raiemahu osas ca 10 miljonit m³, siis eelnev tase võib langeda 3,0 miljoni m³ tasemele. BTT sortimendipõhine kaalutus keskmine toorme vajadus on 2,24 miljonit m³, mida 2022 aasta sama toorme ekspordimaht ületas 61%-ga. Oleme teada andnud, et kuni 20% impordi Lätist ja Leedust on äriplaani osa. Detailsed toorme konkurents Eestist eksportijatega on arendaja äriplaani risk, mida hoolikalt analüüsitakse ja arvestatakse investeerimisotsuse tegemisel. Eelnevale tuginedes BTT ei tule mõjutama Eesti raiemahte, vaid tuleb</p>	

väärindama osa Eestist eksporditavat toorainet. BTT arendamisel on algusest peale arvestatud, et paberipuidu toorme kohalik nõudlus motiveerib metsamajandajad osaliselt lageraiet asendama harvendusraiena, mis on ka Eesti avaliku ühiskonna ootus.

Vähenevate raiemahtude teema

Nõus, et metsamajandamine peab orienteeruma 50-200 perspektiivist, kuid sama ei pea tegema ühe ettevõtte äriplaan k.a. ressursipoliitika, kuna selle ettevõtte eeldatav kasutusiga jääb viidatud ajaperspektiivist väiksemaks. Kui menetluses olev kliimakindla majanduse seadus näeb perspektiivselt majandamist 10 miljoni m³ kategoorias, siis on selles eeldatavalt ka analüüsitud osapoolte eriarvamusi. SMI2023 järgi on 31,6% eesti metsadest kaitse või piirangute all (https://keskkonnaportaali.ee/sites/default/files/Teemad/Mets/SMI%20tulemused%202023/SMI2023_tulemused_graafikud.pdf) ja märgitud EL eesmärk on täidetud.

Nõustume, et RMK uuendusraiate osakaal väheneb, kuid tuletame meelde, et koguraie ei muutu sellest proportsionaalselt. St kasvab harvendusraie, kus paberipuidu sortimendi väljatulek suurem.

Erametsa raiemahud

Eesti erametsa raiemaht on 70% eesti raiemahust. Teadaolevalt on riigi ja erametsa eesmärkide reguleerimine erinev k.a. tänased raiemeetodite proportsioonid erinevad. Siinkohal täpsustame, et paberipuit ei ole sama, kui saepalk ja on kaasuv sortiment kõikidest raieliikidest, ning suurema väljatulekuga just harvendusraietest võrreldes uuendusraietest.

Puidutoorme hind ja kasutuse konkurentsitingimused

Nimetatud riskid on arendaja äririskiks, millega tegeleme, kuid konkurentsist tulenevalt ei saa avalikustada. Arvamus, et Skandinaavia suurkontsernid on võimekus kõrgemat toormehinda maksta on ekslik – transpordivahemaa Baltikumist on lisakulu. Viidatud metanoolitehase peatoore on metsaraie jäätmed, mis on erinev BTT toormest. Fibernol on tänaseni keskendunud kasepuidule, mis on piiratud sortiment BTT-s ja ka nemad on teavitanud, et neil on üks eesmärke väärindada jäätmeid (nt vineeritööstuse hake). Estonian Cell (mille tehasejuht Lauri Raid on pikalt olnud) kasutab haavapaberipuitu, mis ei ole BTT toore. Nende seisund „vaagub sisuliselt hinge“ on eelkõige seotud ülikõrgete energiahindadega. Erinevalt kavandatavast BTT-st ei kata Estonian Cell tehas oma energiavajadust (reoveepuhasti biogaasist toodetav energia katab sellest väikese osa).

2. Teeme ettepaneku analüüsida KSH raames BTT võimekust kohaneda vajadusel oluliselt väiksemate tootmismahudega ning võimalust rajadagi tehas väiksema tootmismahuga (stsenaariumid nt 1/2, 1/4 ja 1/10 mahus), hõlmates analüüsi ka kliimamõju (sh toormekogustega seotud raievajadus). Ühtlasi teeme ettepaneku, et see analüüs võiks asendada praeguse stsenaariumite võrdluse, hõlmates ka 0-variandi. Hetkel sisaldab stsenaariumite võrdlus ainult 0-stsenaariumi

Väiksema tehase rajamise ettepanekut olete te BTT ja KSH EP protsessis läbivalt teinud, kuid endiselt on keskkonnamõju hindajate vastus sama: keskkonnamõju hindamisel tuleb arvestada reaalse alternatiividega, sh tootmismahu stsenaariumitega. BTT arendaja analüüsis seda ettepanekut, kuid on seisukohal, et väiksemas mahus tootmiskompleks ei ole konkurentsivõimeline, sh puudutab see keskkonnanõuete täitmise võimekust (mida väiksem on tootmismah, seda suurem on erinevate meetmete rakendamise erikulu ja seda suuremad on riskid). Allpool ka Lauri Raid täiendav selgitus.

<p>ehk tehase rajamata jätmist ning sisaldab ainult väga üldist kirjeldust võrreldavast olukorrast ehk metsamaa säilimisel. Viimane ei ole kindlasti piisavalt põhjalik ega objektiivne, et anda ühest hinnangut tehase rajamise kasuks ning just sellises mahus. Vt ka punkt 6 rohevõrgustiku muutmise seotud mõjude kohta, mis on samuti alternatiivide võrdlemisel asjakohane, kuivõrd väiksema tehasega kaasneks väiksem toorme vajadus ning selle võrra ka väiksemad puidu ladustamisplatsid.</p>	<p>Rohevõrgustiku osas on teemat KSH aruandes käsitletud, sh anti asukohavaliku etapis detailne ülevaade võrgustiku piires olevatest loodusväärtusest. Täpsemalt teie 6. küsimuse vastuses.</p> <p>Palgiplatsi suurus on seotud toormevarumise riskide realiseerumise võimalusega. KSH aruandes on see selgelt välja toodud, et suure palgiplatsi rajamine sõltub sellest, kuivõrd aasta lõikes tooraine varumine kõigub (seos raierahu pikkusega). Praeguse raierahu pikkuse juures jäetakse reservi 30-50 ha, et tagada toormevaru, kui raierahu perioodi pikeneb .</p> <p>Ettepaneku alusel KSH aruannet ei täiendata.</p>
<p><u>Lauri Raid:</u> BTT võimsuse kavandamisel hinnati erinevaid tootmiskahte. Tulenevalt Eestist eksporditud toormemahust oleks maksimaalne alternatiiv 61% suurem tehas, ehk lähtudes Eestis väärindamata toormemahust võimalik kaaluda tselluloositehast tootmiskaht 800 000 tonni aastas; arvestades raiemahu 10 miljonit m³ stsenariumis oleks see 650 000 tonni aastas tselluloosi. Äririskide tõttu oleme selle välistanud. Juba EP ja KSH algatamisel andis BTT arendaja avalikult teada, et alla 0,5 miljonit tonni aastas tehase toodangumahtu majanduslikult mõttekas rajada ei ole võimalik ja selliste alternatiivide kaalumise ei ole ratsionaalne.</p>	
<p>3. Leiame jätkuvalt, et on asjakohane ja vajalik ning teeme ettepaneku analüüsida KSH raames tehase rajamisega kaasnevat vastutust ja survet looduskeskkonnale. Leiame, et KSH aruandes esitatud lähtekoht: “puidutoorme hankimise mõju avaldub eelkõige vedudega kaasneva müra kaudu” on ekslik. Eelkõige avaldub puidutoorme hankimise mõju negatiivse mõjuna elurikkusele Eesti (või ka teiste piirkondade, kust tooret on plaanis varuda) metsades läbi tehase toorme vajadusega kaasneva raiesurve. ... <i>/Siinkohal järgnevad pikemad põhjendused, mis suuresti kordavad 1. punktis toodud teemasid. Seetõttu on kogu tekst toodud teemade kaupa eraldi allpool ja seal on esitatud ka pikemad selgitused, järgmise lõiguna on esitatud selle punkti kokkuvõte./</i> Kuni eelnevatele asjaoludele veenvaid selgitusi esitatud ei ole, oleme veendunud, et VKG BTT ärimudelisse on sisse kirjutatud raiemahu tõus Eestis ja seega on vajalik hinnata ka sellest tulenevat mõju nii elurikkusele,</p>	<p>Siinkohal valdavalt korratakse 1. punktis tõstatatud teemasid ja seetõttu on ka selgitused valdavalt samad.</p> <p>BTT toorme hankimise areaal hõlmab enamiku Eesti maakondadest ja tegemist on riigi tasandil avalduva mõjuga. BTT ressursihankimise mõjuala sõltub riigi tasandil kokkulepitud raiemahtudest – mida väiksem see on, seda kaugemale ulatub puidu hankimise piirkond. Riigi tasandi uuringud on tehtud MAK 2030 koostamise raames ja muuhulgas on antud ka hinnangud, milliseks kujuneb erinevate raiemahtude mõju Eesti elurikkusele, kliimale ja kliimaeesmärkide täitmisele. Seejuures on arvestatud erinevate puidu väärindamise projektidega. Kliimakindla majanduse seaduse eelnõus on pikaajaseks raiemahuks ligikaudu 10 miljonit m³ aastas. Nagu KSH aruandes lk 18 on kajastatud, on BTT arendaja hinnanud selle raiemahu BTT rajamiseks sobivaks.</p> <p>Arusaamatuks jääb Lügane valla seisukoha väljatoomine tõendusena, et BTT rajamisega raiemaht tõuseb – kui vald „ei poolda Eesti raiemahtude vähendamist alla 10 miljoni m³ aastas”, e saa seda kuidagi võtta väitena, et raiemaht peab olema sellest rohkem.</p> <p>Täiendavalt <u>Lauri Raid:</u> BTT ei avalda mõju raiemahtudele, vaid tuleb tarbima Eestist täna eksporditud tooret. Antud küsimuses on selge seisukoht koalitsioonilepingus ja Eesti Ministriumites, kes võtnud poliitiliseks eesmärgiks Eestisse puidu keemilise töötlemise esindaja lubada mahus, mis on alla Eesti toorme ekspordi mahu. Eesti seadusandja ei</p>

<p>kliimale kui kliimaeesmärkide täitmisele. ... Raiemahu tõusu eeldust kinnitab ka Lüganuse valla vastus Rahandusministeeriumile: “Eelnevast lähtudes eeldab EMPL ja arendaja, et nii Eesti valitsus, kui ka Rahandusministeerium võtavad arvesse metsamajanduse mõju töökohtadele, lisandväärtusele, maksutulule ja ühiskonna survet rohetoote järgi (asendamaks fossiilseid) ja ei poolda Eesti raiemahtude vähendamist alla 10 miljoni m³ aastas.”</p>	<p>eelistada ühtegi konkreetset projekti, kuid seisukoht toorme saadavuse osas on selge. Viidatud üledimensioneeritud Eesti puidutöötlemise maht puudutab tänast saepalgi ning vineeripaku vajadust ehk primaarsortimenti. Kuid paberipuit ja hake kuuluvad sekundaarsesse sortimenti ja nende järgi ei määra metsamajandajad raiemahte.</p> <p>Ettepanekute alusel KSH aruannet ei täiendata.</p>
<p>/3.1/ KSH aruandes lk 17 toodu: “BTT eeldab, et neile tootmises vajamineva puidu tarnijad tegutsevad vastavuses selle valdkonna jätkusuutlikkuse kriteeriumitega, sh rakendavad valdkonnas sätestatud hoolsuskohustust ja järgivad õigusaktide nõudeid. Seega, nagu ka varasemalt käesoleva eriplaneeringu KSH VTK-s sätestatud, ei käsitleta käesolevas mõju hindamises tooraine hankimise mõju raiemahtudele jm metsandusega seotud teemadele, sh bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse – vastavaid arenguid suunatakse ja mõjusid hinnatakse riigi tasandil (Eestis metsanduse arengukavaga ja selle mõju hindamisega).” ei ole vastutustundlik lähtekoht ega ammendav elurikkusele avalduva mõju hindamata jätmiseks. See ei ole ka kooskõlas EL kestlikkusaruandluse kohustusega hinnata väärtusahela mõju nii üles- kui allavoolu. Ka näitab senine kogemus, et metsa intensiivseks majandamiseks ning puidu töötlemiseks tehtud üledimensioneeritud ning jätkusuutliku raiemahuga mitte kooskõlas olevad investeeringud on üks jätkusuutmatu raiesurve suurimaid faktoreid. /.../ Ka peamine kasutusel olev sertifitseerimissüsteem FSC ei täida oma tegelikku ülesannet, mistõttu on keskkonnaühenduste esindajad sellega seotud kojast välja astunud.</p> <p><u>Vastus:</u> KSH aruandes on toodud, et BTT tootmiskompleksis toormena kasutatav puit peab vastama tõendatult jätkusuutlikkuse kriteeriumitele, sh keskkonnameetmete peatükis (lk 109). Seejuures ei ole viidatud konkreetsele jätkusuutlikkuse standardile.</p> <p>Täiendavalt <u>Lauri Raid:</u> BTT ei ole metsamajandaja vaid puidu väärindaja. Hoolsuskohustused on juba automaatselt kohaldatud sertifitseeritud puidu tarnijatele. Kõik märkused seoses bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitsega on asjakohased metsa majandajatele (mitte puidu väärindajatele) ja puidu väärindajale saab vaid kohandada nõuet: 100% tarneid peab olema sertifitseeritud ja kontrollitud. FSC standardi probleemid tuleb lahendada väljaandva organisatsiooni ja standardit tunnustavate riikide vahel.</p>	
<p>/3.2/ Hetkel puudub KSH aruandes veenev argumentatsioon selle kohta, milliste mehhanismide toel peaks praegu ekspordiks minev paberipuit hakkama jõudma just VKG tehasesse ning kust hakkab tulema puuduv tooraine, et saaks väita, et täiendavat raiesurvet tehase rajamisega ei kaasne. KSH aruandes esitatud andmete põhjal katab praegune paberipuidu eksport ca 2 milj m³ aastas enam-vähem tehase toorme vajaduse, kuid Statistikaameti andmete põhjal on aastatel 2022-2024 paberipuitu eksporditud peaaegu poole vähem, vahemikus 1-1,6 milj m³ aastas. Seega isegi kui kogu praegu eksporditav paberipuu jõuaks VKG tehasesse, tekib vähemalt 1 milj m³ aastas toorme puudujääk. Hetkel on KSHs viidatud, et puuduv toore tuleb väljastpoolt Eestit, kuid puudub info selle kohta, kust täpsemalt. Arvestades üleraietingimusi nii Soomes, Rootsis, Lätis kui ka Leedus ning Ukraina sõjaga kaasnevaid sanktsioone, tundub suurusjärgus poole tehasele vajaliku toorme importimine konkurentsivõimeliste hindadega väga kaheldav. Viimasel kümnendil on süsiniku sidumine LULUCF sektoris vähenenud nii Eestis kui lähiriikides (Rootsi, Soome, Läti) ja seda suuresti metsades toimuva tõttu. Arvestades LULUCF määrusest tulenevaid kohustusi piirkonna riikidele, on väga tõenäoline, et puidu kättesaadavus regioonis väheneb ning sellest tulenevalt puidu hind tõuseb. Lisaks puudub vastus küsimusele, mis peaks praeguseid eksporditajaid veenma oma tegevust</p>	

lõpetama ja puitu VKG BTT-le loovutama. Märkimisväärne osa metsaomanikest ja ülestöötajatest, samuti haket eksportivatest saeveskitest kuulub Skandinaavia kontsernidele, kellel on ka oma tselluloosivabrikud. /.../

Ärimudeli hindamiseks oleks KSH programmis ette nähtud puidu saadavuse uuring oluline, sest ette on nähtud ka " hinnata sortimentide löikes naaberriikide väliskaubanduse andmeid". Arvestades, et Soomes ja Rootsis on üldiselt paberipuidu hind tuntavalt soodsam kui Eestis, tekitab küsitavust tehase tasuvus ning selle toodangu konkurentsivõime, mille enamus sisendist on vähemalt 50% kallim kui naaberriikides.

Vastus: KSH aruandes on lk 9 toodud, et toormena on kavas kasutada männi, kuuse ja kase paberipuitu, sh sobivusel peenpalki, ning okaspuu ja kasehakkpuitu, sh on esitatud arvestuslik jaotus, kuid tegelik jagunemine paberipuu ja hakke vahel varieerub. Eesti eksport paberipuidu ja hakke sortimentidele oli 2022. aastal 3,6 mln m³. Juhul, kui raiemahuks oleks 10 mln m³ aastas, siis 2022 aastaga võrreldes oleks BTT-le sobiva sortimendi kogus -20%, st ca 3 mln m³.

KSH aruande ülesanne ei ole analüüsida majanduse toimimise mehhanisme ja konkurentsitingimusi. Teie viidatud link Soome hindadele algab lausega „*The price of wood varies*“ (puidu hind on muutlik), lisaks ei ole Soome ja Rootsi piirkondade keskne hinnastatistika automaatselt üle kantav Eesti puidu hindadele. Uue paberipuu müügivõimaluse lisandumine Eestis muudab hinnamaastikku, sh jäävad ära veokulud välisriikidesse. Iga majandusanalüüs tehakse teatud eeldustel, mis võivad tulevikus tegelikkuses kujunevast olukorrast mõnevõrra erineda. Näiteks on biotoodete tootmiskompleksile koostanud KPMG Baltics OÜ 2024 aasta septembris VKG Fiber OÜ tellitud sotsiaalmajandusliku analüüsi, milles on järeldatud suurt positiivset sotsiaalmajanduslikku mõju kõikides hinnatud kategooriates (Eesti majandusele, keskkonnale, puidusektorile, energiasektorile, Ida-Virumaale). KSH koostajaid ei hakka selle alusel täiendada senini KSH aruandes olevaid sotsiaal-majanduslikke näitajaid, sest töö sissejuhatuses on lõik „*Oluline on rõhutada, et meie aruandes esitatud eeldatava finantsinformatsiooni realiseerumine sõltub selle aluseks olevate eelduste jätkuvast kehtivusest. Eeldusi tuleb üle vaadata ja parandada, et need kajastaksid muutusi kauplemissharjumustes, kulustruktuurides või äritegevuses. Me ei vastuta eeldatava finantsinformatsiooni realiseerumise eest. Tegelikud tulemused võivad osutuda eeldatavas finantsinformatsioonis esitatud tulemustest erinevateks, sest sündmused ja asjaolud on sageli oodatust erinevad ja need võivad olulisel määral erineda.*“ KPMG analüüs toob mh kokkuvõtvalt välja, et BTT rajamise mõju hakkab avalduma juba praegu.

/3.3/ KSHs viidatav metsanduse arengukava, mis peaks reguleerima lähituleviku raietegevust, on koostamisel alates 2017 ja siiani vastu võtmata. Hetkel avalikustamisel olevate Metsaseaduse muudatustega on kavas see arengukava üldse ära kaotada. Metsanduse arengukavale on KSH aruandes viidatud veelgi, nt lk 50. Leiame, et antud olukorras metsanduse arengukava ei saa käsitleda pädeva allikana, palume aruannet korrigeerida. Samuti on teada fakt, et raiete keskkonnamõju ei hinnata Eestis piisavalt. Selle kohta on mitmeid Riigikohtu otsuseid ning Euroopa Komisjon on algatanud selle tõttu rikkumismenetluse Eesti suhtes. ... Kinnitusi, et Eesti metsade majandamine ei ole viimastel aastakümnetel olnud jätkusuutlik ega looduskeskkonna taluvuspiire arvestav, leiab ridamisi veelgi. Olgu selleks metsalindude arvukuse langustrend, mis on seotud raie ja metsade noorenemisega või põhjalikul andmeanalüüsil põhineva metsade alternatiivse hindamise tulemused ja järeldused.

Vastus: MAK on kavandatava tegevusega seonduv strateegiline planeerimisdokument ja sellele viitamata jätta ei ole asjakohane. Siinkohal tuleb nentida, et tuginetakse MAK2030 raames antud uuringutele ja hinnangutele. Oluline näitaja on aastane raiemaht, mida siiani kinnitatud ei ole. Kuid selles osas on vastuvõtmisel kliimakindla majandamise seadus, mis kehtestab õiguslikult siduva raiemahu. Eeldatavalt on riik teinud selle määramisel asjakohased järeldused, sh jätkusuutlikkuse tagamiseks tuginedes nii teie viidatud andmetele kui teistele uuringutele. Ühtlasi tuleb eeldada, et riik täidab riigikohtu otsuseid ja vastavalt tõhustab keskkonnamõjude hindamist raiete läbiviimisel.

<p>4. Teeme ettepaneku täpsustada KSH aruandes kliimamõju hindamise stsenaariumid, arvestades erinevate raiemahu stsenaariumitega. /4.1/ Kavandatava tehase põhiline näiline positiivne kliimamõju tuleneb LULUCF arvestusmetoodikast, mille järgi toodetesse salvestatud süsinik annab positiivse efekti. Vastavalt Eesti Maaülikooli 2021. aastal valminud uuringule oleks 2031-2040 keskmine sidumine toodetesse 205 000 t CO₂ekv aastas, kuid edaspidi järjest vähenev ning juba aastatel 2031-2040 oleks keskmine sidumine toodetesse 23 000 t CO₂ekv aastas, mis on sisuliselt sama tehase heitmetega. See tähendab, et alates aastast 2040 tehasel KHG arvestuses positiivne efekt sisuliselt puudub. Arvestades tehase suurt toorme vajadust (u 2,3 miljonit m³ puitu ja puiduhaket aastas) on saavutatav lisasidumine puittoodetesse vaid u 200 000 t CO₂ekv aastas ning sedagi lühiajaliselt, sest enamuse tehase toodangust läheb lühiajalise kasutusega toodeteks (keskmine poolestusaeg 2 a). Oluliselt suurem positiivne kliimamõju oleks saavutatav sama puidu raiumata jätmisel, sest 1 mln m³ raiet on ca 1,1–1,2 mln t CO₂ ekv heidet LULUCF sektoris.</p>	<p>Selgitustes 1. küsimuse kohta on antud ka ülevaade, et riik on hinnanud kasvuhoonegaaside heitkoguste hindamisel erinevaid raiemahu stsenaariume ja ei võta aluseks stsenaariumi 11 mln m³/a , millega kaasneks negatiivsem mõju. KSH aruande ptk 3.3.4.1 on välja toodud metoodilised alused kuidas eri BTT tegevuse komponentide lõikes on KHG heidet arvestatud. Toodete süsiniku sisalduse puhul on arvestatud ptk 3.3.4.2 viidatud asjaoludega: „Paberi ja papi lühikese poolestusaja tõttu on kahaneb selle positiivne mõju kiiresti peale tehase käitamise algust - aastatel 2031-2040 oleks keskmine sidumine 205 000 t CO₂ekv aastas, kuid järgmisel kümnendil langeks see juba 23 000 t CO₂ekv aastas ning langus jätkuks järgmistel kümnenditel – tabel 3.11 ja joonis 3.11“. KSH aruandes on ka viidatud, et sidumist toodetesse mõjutab kõige rohkem ligniini tootmine (sellisel juhul oleks keskmine sidumine 720 000 t CO₂ekv aastas), kuid vastavasse tehnoloogiasse investeerimisotsust ei ole praegu arendaja vastu võtnud ja seda kokkuvõttes ei kajastu. Lisaks on Kliimaministeerium 09.09.2024 kirjaga nr 7-15/24/3583-4 teinud ettepaneku, et toorme raiemahu arvestuse juures võib lisada klausli, et tehas ei eelda raiemahu kasvu ja asendab kütte- ja paberipuidu ekspordit – siin võib selle erisuse sisse tuua, palju koos sidumisega positiivne bilanss LULUCFis võiks olla, võrreldes alternatiivsete puidu kasutusviisidega. Kuna ettevõtte neid näitajaid ei kontrolli, siis ei ole seda tehtud. Kuid kindlasti ei ole asjakohane tehase bilansis kajastata selle mahu raiumata jätmist – nagu eelnevalt korduvalt viidatud, ei muuda tehase rajamine raiemahte.</p> <p>KSH aruannet ettepanekute alusel ei täiendata.</p>
<p>/4.1/ On arusamatu, mille põhjal on kliimamõju hindamisel lähtutud eeldusest, et “tehase rajamine Eesti raiemahtusid ei muuda, kuna tehas kasutab turul saadaolevat puitmaterjali, mille kättesaadavus sõltub paljudest teguritest (sh riigi metsapoliitikast ja puiduturu olukorrast), mis on väljaspool ettevõtte mõju või kontrolli.” (KSH aruanne pt 3.3.4.1 lk 81). Puidu saadavuse hindamisel on pt 1.3.1 lk 18 viidatud allikatena nt Keskkonnaagentuuri puidubilansile. Juhime tähelepanu, et puidubilans ei hinda turul saadaolevat puidukogust, vaid puiduvoogude liikumist. Nagu oleme eelpool välja toonud, on Eestis maaomanikeks ja metsa üles töötajateks olevatel Skandinaavia suurkontsernidel oma tselluloositehased, mis toorainet vajavad. Selle tõttu peaks täpsemalt selgitama, kuidas on hinnatud turul saadaoleva puidu kogust ning mille alusel võetud eelduseks, et kogu puidubilansis kajastatud eksporditav puit on turult arendajale vabalt saadaval. Meie hinnangul ei saa puuduva info tõttu võtta kliimamõju hindamisel eelduseks, et tehas raiemahtu ei mõjuta.</p> <p><u>Vastus:</u> Puidutoorme saadavust, kasutamise konkurentsitingimusi ja raiemahtude teemat on selgitatud eelnevalt punktides 1, 3 ja 3.2.</p> <p>/4.2/ Kliimakindla majanduse seaduse eelnõu seletuskirjas on korduvalt rõhutatud vajadust puidusektoris suurendada pikaajaliste toodete osakaalu ning vajadust eelistada kliimaseaduse eesmärkide täitmisel meetmete valikul elurikkust toetavaid meetmeid. Leiame, et antud tehas seda ei tee, kuivõrd 2-aastase keskmise elueaga toode ei ole kindlasti pikaajaline, samuti ei saa märkimisväärse raiesurve lisandumist pidada elurikkust toetavaks.</p>	

Vastus: BTT kompleksi rajamiseks sobiv raiemaht 10 mln m³/a vastab kliimakindla majanduse eelnõus toodud raiemahule,

/4.3/ Lisaks on kliimamõjude hindamisel oluline hinnata jätkusuutlikku raiemahtu ületava püsiva raiemahu mõju metsavarude struktuurile ja puidu sortimendile. Kui metsavarude vanuselise struktuuri muutumise tõttu väheneb kestvustoodeteks sobiva puidu saadavus, siis on tõenäoline, et väheneb Eestis valmistatavate kestvustoodete maht ja sellest tulenevalt väheneb pikaajaline sidumine puittoodetes. See vähendab veelgi BTT toodetest tekkivat lisanduvat sidumise efekti, mis on võrreldes tehase enda heidetega olemas vaid esimesel tehase töötamise kümnendil. Kliimamõjude arvutamisel on ilma põhjenduseeta jäetud arvestamata erinevate heitetegurite ning arvutusmetoodika võimalike ja tõenäoliste muutumistega tulevikus, “kuna need oleks suure määramatusega ning sõltuvad paljuski kliimapolitiilistest valikutest ja nende elluviimise edukusest.” (lk 73). Meie hinnangul on see aruande oluline puudujääk, sest mõjutab kliimamõju arvutusi oluliselt.

Vastus: KSH aruandes on ptk 3.3.4.3 hinnatud võimalike leevendavate meetmete mõju ja ptk 3.3.4.4 tulevikutrendide muutuste mõju. Need meetmed vähendaksid arvestuslikku vähendamise potentsiaali ettevõtte kontrolli all olevatest meetmetest ~4 200 tCO₂ekv/a, arvestusmetoodikate täpsustamise tulemusena tõttu on hinnatud statsionaarsete põletusseadmetest pärineva CH₄ ja N₂O heite 7 698,5 tCO₂ekv/a ja transpordi heide ca 712,2 tCO₂ekv/a. Kokku on vähenemise potentsiaali 12 610,7 tCO₂ekv/a. Lisaks, kui otsustatakse teha investeerimisotsus ligniini eraldamisse (juhul, kui ligniiniil on nõudlus toodete toorainena), on täiendav keskmine sidumine 515 000 t CO₂ekv aastas. KSH aruandes on võetud siiski seisukoht mitte tuua välja näitajaid, mille realiseeritavus ei ole selge.

5. Teeme ettepaneku lisada KSH aruandesse analüüs metsatulekahjude sagenemise võimalikest mõjudest ning sellega seotud riskihaldusmeetmetest. KSH aruandes lk 89 on jõutud järelduseni, et asukohapõhiste kliimarisikide-aspektidega nagu maalihked, merevee taseme tõus, rannikuerosioon, hüdroloogiline režiim ja soolase vee sissetung, metsatulekahjud seotud riskide tase kavandatava tegevuse suhtes ei muutu kliima muutudes. Selle järelduseni viinud analüüsi ei ole välja toodud. Arvestades, et kavandatav ehitis asub rohevõrgustiku tuumalal ning põudadega kaasneb metsatulekahjude sagenemine ja tehasele on kavandatud suuremahuline puidu varumine laoplatidel, et maandada toorme kättesaadavuse ebaühtlust ajas (vastus Rahandusministeeriumile KSH I etapi aruande esitatud kommentaarile), on asjakohane hinnata ka metsatulekahjudega kaasnevaid riske. Meie hinnangul on ebapiisav “Lisa 4. KSH aruande kooskõlastuste ja koostöö koondtabel” lk 19 sama sisuga ettepanekule antud vastus “Metsatulekahjude esinemissageduse suurenemine ei mõjuta otseselt

Selgitame, et BTT tootmiskompleksile vajalik territoorium on arvestatud koos puhveraladega. Objektide konkreetne paigutus määratakse ehitusprojektiga, seejuures arvestatakse väliste tulekahjude BTT hoonetele ülekandumise vältimise vajadust ja Siseministri 27.05.2024 määruses nr 14 „Põlevmaterjalide ja ohtlike ainete ladustamise tuleohutusnõuded“ sätestatuga. Kompleksi erinevate üksuste vahele jäetakse samuti piisavad vahekaugused, et vältida sisemiste tulekahjude laiemalt levikut. Sisuliselt on kõik põlevmaterjalide, sh puidu käitluskohad tuleohuga. KSH aruande ptk 1.1.3 lk 14 on esitatud kokkuvõtte eriplaneeringu detailse lahenduse seletuskirjast ptk 3.11: „Planeeringualal kavandatud tegevus liigitub tuleohutuse järgi valdavalt VI (tööstus- ja laohooned) kasutusviisi alla. Planeeritud hoonete tuleohutus- ja tuleohuklass tuleb määrata ehitusprojektis vastavalt kehtivale seadusandlusele. Kustutusvee normvooluhulgad määratakse ehitusprojektis, seejuures tuleb arvestada nii põlevmaterjali laoplatside mahtudega kui hoonetes projekteeritud tulepüsivusklassiga, tuletõkkeseksioonidest jms.“

Eriplaneeringu detailse lahenduse joonistel ja seletuskirjas on antud tootmiskompleksi üldine ehitusõigus, KSH aruande ptk 1.4.1 on toodud peamiste objektide loetelu ja eeldatav paigutus järgmiste selgitustega: „Siinkohal on tabelis 1.1 antud biotoodete tehase toimimiseks vajalike peamiste alade, hoonete ja rajatiste loetelu koos hõlmatava pindala ja eeldatava maksimaalse kõrgusega; paiknemine on näidatud joonisel 1.2. Näidatud parameetrid on ligikaudsed ja täpsustuvad edasise projekteerimise käigus. Samuti selgub täpne hoonestus edasisel projekteerimisel. **Tabelis toodud alade ja kogu kinnistu pindala suuruse (174 ha) võrdlemisel on oluline arvestada, et kogu ala ei ehitata täis ega võeta**

<p>tehase tegevust – tehase maa-ala on piisava suurusega, et kavandada tule suhtes tundlikud objektid metsaaladest kaugemale.” Vastuses ei selgitata, millised tehase objektid on ja ei ole tule suhtes tundlikud ning kus need täpsemalt metsa suhtes paiknevad.</p>	<p>kasutusele. Esiteks tingib ala ebasümmeetriline kuju kasutamata jäävaid eraldisi, mida kasutatakse haljasaladena ja looduslike koosluste puhveraladena, teiseks on näidatud hoonete, rajatiste, teede ja trasside alad koos teenidusmaa ja/või ohutsoonidega.“</p> <p>Mis puudutab palkide pikemaajalist hoiustamist, siis tavapärane puidutööstuse praktika niisutada suvel palgivirnasid (KSH aruande ptk 1.4.2.1) on ühtlasi tuleohtu vähendav meede.</p> <p>Aruannet ettepaneku alusel ei täiendata.</p>
<p>6. Toetame Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi 30.08.2024 kirjas nr 14-3/1293-1 tõstatatud teemat ning teeme ettepaneku hinnata tootmiskompleksi rajamisest tuleneva rohevõrgustiku vähendamisega kaasnevaid mõjusid. Juhul kui seda tehakse koostamisel oleva Lüganuse valla üldplaneeringu KSH raames, on kohane VKG BTT eriplaneeringu KSH aruandes sellele ning põhijäreldustele ja -argumentidele viidata. Ühtlasi toome välja vajaduse järgida rohevõrgustiku muutmisest tulenevat loogilist järgnevust planeeringute kehtestamisel, st kehtestada koostamisel olev üldplaneering, millega viiakse sisse muudatus rohevõrgustikus, enne eriplaneeringut.</p>	<p>Seisukoht kehtestamise järjekorra osas võetud teadmiseks. Üldplaneeringu ja kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu kehtestamine on Lüganuse Valla pädevuses. Siiski selgitame, et üldplaneeringu ja kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu omavahelised seosed on määratud planeerimisseadusega (PlanS) ja seaduses ei anta järgnevust nende planeeringute kehtestamisel, kuid kokkuvõttes peavad planeeringute lahendused omavahel kooskõlas. PlanS § 122 „Kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu kehtestamine“ lg 3 säteab „<i>Kohaliku omavalitsuse eriplaneeringuga kavandatud ehitise asukoht kantakse varem kehtestatud üldplaneeringusse 30 päeva jooksul kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu kehtestamisest arvates. Muudatuste sissekandmisel tuleb üldplaneeringu juures viidata, et vastaval maa-alal asub eriplaneeringuga kavandatud ehitise või tehnilise võimaluse korral kanda eriplaneeringuga kavandatud muudatused üldplaneeringu kaardile ja seletuskirja.</i>“</p> <p>Mis puutub Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi 30.08.2024 kirjas nr 14-3/1293-1 tõstatatud teemat, siis selle sisu on, et kui kavatakse kehtestada rohevõrgustiku vähendamine üldplaneeringuga, siis tuleb hinnata ka tootmiskompleksi rajamisest tuleneva rohevõrgustiku vähendamise kaasnevaid mõjusid üldplaneeringu KSH aruandes. BTT EP KSH aruanne on vähendamist peamiselt käsitletud I etapi aruandes, II etapi aruandes on esitatud ptk 3.2 kokkuvõtte, et mõju rohevõrgustikule on käsitletud I etapi aruandes ptk 3.2.4). Detailsemalt on II etapis ptk 3.2.3 hinnatud mõju taimestikule seoses kaitsealuste taimeliikide paiknemisega kavandatava tehase territooriumil ja trasside ümbruses. Olulisi mõjusid loodusväärtusele ei ilmnenu.</p> <p>Esitatud ettepanekute alusel KSH aruannet ei täiendata.</p>
<p>7. Teeme ettepaneku eemaldada KSH aruandest eksitav järeldus, nagu ei omaks heitveega Läänemere lisanud ained negatiivset keskkonnamõju. KSH aruande pk 3.3.2 “Heitvee käitlemise mõjud” jõuab järeldusele, et BTT tööstusreoveepuhasti ning selle</p>	<p>Viru Keemia Grupp AS'i biotoodete tootmiskompleksi heitvee mõju Läänemere seisundile uuriti Tallinna Tehnikaülikool meresüsteemide instituudi ja Tartu Ülikool Eesti mereinstituudi poolt, kes omavad vastavat pädevust ning on sõltumatud. Hinnang, et olulist mõju ei kaasne, on antud nii toitainete kui ohtlike ainete osas.</p>

juurde kuuluvate reoveepuhastuse settesüsteemide käitamine ei põhjusta olulist keskkonnamõju. Sama peatükk sedastab, et lämmastiku aastane koormus on 56 t ja fosfori oma 5,6 t. EL merestrateegia raamdirektiivi kohane merekeskkonna seisundihinnang /*/ eutrofeerumise osas sedastab, et Soome lahes (nagu ka suuremas osas meie merest) ei ole hea keskkonnaseisund saavutatud (üldhinnang lk 15), kusjuures Lüganuse vallaga piirneva mereosa seisund ei ole hea ei toitainete osas (lk 17) ega ka otseste ja kaudsete mõjude osas (vastavalt lk 18 ja 19). Sõltumata sellest, mida näitavad mudelid, on arusaamatu, kuidas saab juba praegu eutrofeerunud merele täiendava lämmastiku ja fosfori lisamine mitte põhjustada olulist keskkonnamõju, kui just ei soovita väita, et antud projektiga on võimalik mööda hiilida aine jäävuse seadusest. Teatavasti ületab Eesti koormus Soome lahte nii lämmastiku kui fosfori osas HELCOMi tegevuskava eesmärkide seatu /**/. Seega kava täitmiseks tuleb toitainekoormust vähendada, mitte kasvatada. Peame vajalikuks eksitav järeldus KSH aruandest eemaldada.

EL merestrateegia raamdirektiivi saasteainete osa hinnang /*/ sedastab, et Narva-Kunda lahe rannikuveekogum ei saavutanud head keskkonnaseisundit. Selles üheks põhjuseks on vase kontsentratsioon setetes. Samas oleks KSH aruande kohaselt prognoositav vase koormus merre 128 kg/a. Ühtlasi ületatakse vase kontsentratsioon 18,3 µg/l heite piirväärtuse 15 µg/l. Juba praegu ei ole saasteainete osas saavutatud head seisundit ja kavandatav tehas suurendaks seda põhjustanud aine kontsentratsiooni. Seetõttu ei saa nõustuda järeldusega olulise mõju puudumisest.

Siinkohal tuleb nentida, et nii merestrateegia kui selle seisundihinnang koosnevad osadest, millest igal juhul on teatud roll. Sh on eesmärgid-tegevused jaotatud eri sektoritesse ja ka heited-mõjud jagunevad erinevate sektorite vahel (sarnaselt kliimamuutuste ohjamisega). Need eesmärgid ei sätestata uute tööstusettevõtete rajamise keeldu, kuid rajatavad käitised peavad vastama parima võimaliku tehnika nõuetele. Viidatud PLC-7 toob välja ka eri sektoris rakendatud meetmete efektiivsuse hindamine toitainete koormuse vähendamisel.

Hindamismetoodikast lähtuvalt võrreldakse keskkonnamõju hindamisel muuhulgas kavandatava tegevuse avaldatavat mõju olemasolevas olukorras avalduva mõjuga ja kuivõrd tekib oluline muutatus (see on käesoleva KSH metoodilistes alustes välja toodud - kokkuvõtvalt selgitatud eriplaneeringu detailse etapi KSH aruande ptk 3.1, detailsemalt lähteseisukohtade ja väljatöötamise kavatsuse dokumendis ptk 4.1).

56 t lämmastikku moodustab 0,015% lämmastiku üldisest koormusest ja 5,6 t fosforit 0,041% üldisest koormusest Läänemerre. Kui seda näiteks võrrelda PLC-7 ptk 4 tooduga, et seitsme suurima jõe toitainete sisend moodustas 39 % kogu Läänemere koormusest (372 000 t/a üldlämmastikku ja 13 500 t/a üldfosforit) ja kuigi koormused 1995-2017 on vähenenud, ületati NIC väärtused, mis peaksid tagama eutrofeerumise osas Läänemere hea seisundi, vastavalt 71 000 t ja 8 600 t võrra, selgitab see, et tegevuskavad on suunatud oluliste sisendite ohjamisele.

Vase piirväärtus on kehtestatud siseriiklikult. Kliimaministerium on selles osas KSH aruandele andnud seisukoha – kui kavandatav käitis vastab parima võimaliku tehnika nõuetele, on võimalik segunenispirkonna määramine.

Kliimaministerium kui Läänemere tegevuskava täitmise eest vastutav üksus on KSH aruande nõuetele vastavaks tunnistanud.

KSH aruannet esitatud seisukohtade alusel ei täiendata.

* leitav lehel <https://kliimaministerium.ee/keskkonnakasutus/merestrategie#i-etapp-est-merea>

** <https://helcom.fi/wp-content/uploads/2023/01/Summary-of-the-HELCOM-seventh-pollution-load-compilation-PLC-7.pdf> .